

Rhadamistus en Zenobia : treurspel

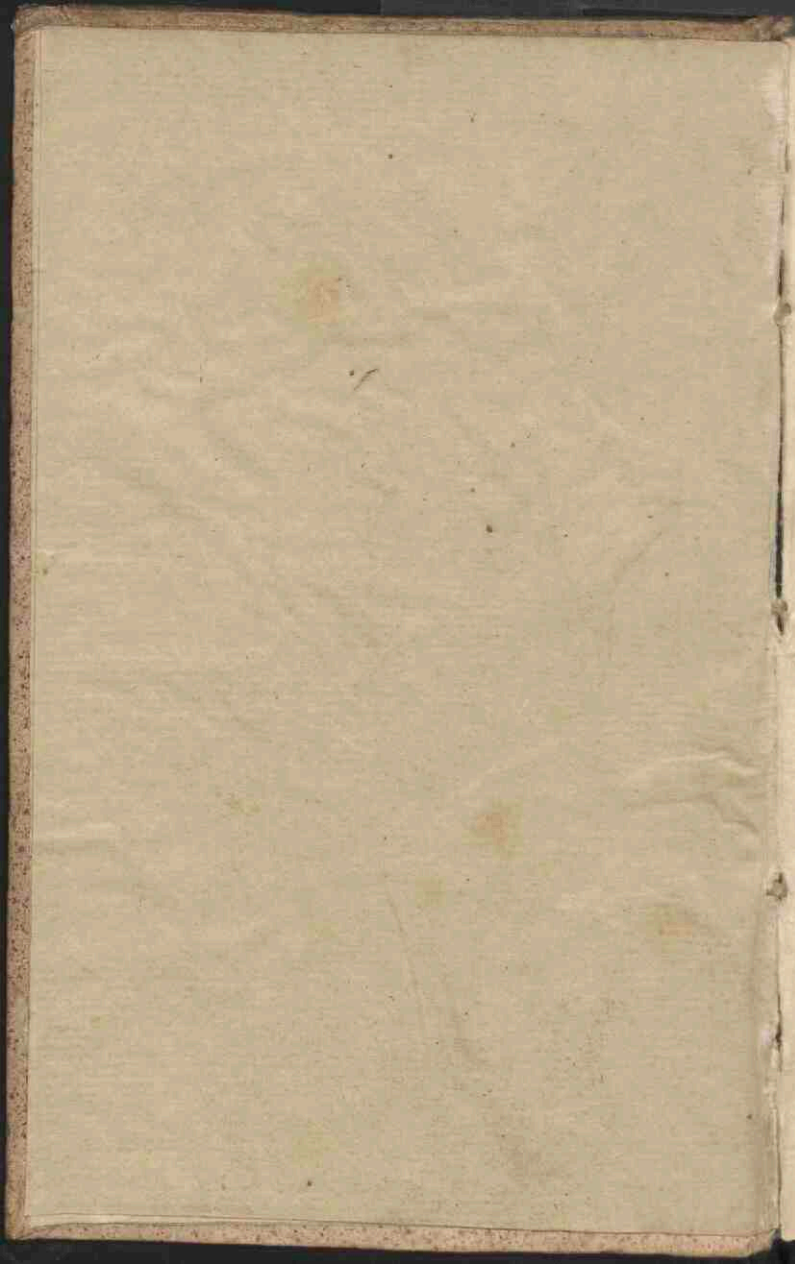
<https://hdl.handle.net/1874/371623>

Tooneelstukken

Te WINKEL

No. 690

690
RHADAMISTUS

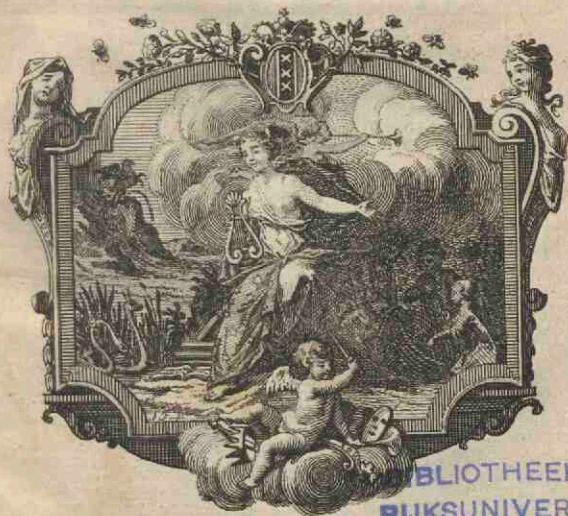
EN

ZENOBIË;

TREURSPEEL.

DOOR

A. BOGAERT.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Te AMSTELDAM;

By IZAAK DUIM, Boekverkooper, bezuiden het
Stadhuis. *Met Privilegie.* 1739.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

PHILOSOPHY

DEN HEERE
G E O R G E
VAN
HAEMSTEDÉ,
GROOT KENNER
DER
TOONEEL EN MUZYKKUNDE;
WERDT HET
TREURSPÉL
VAN
RHADAMISTUS
EN
ZENOBIA,
GEDIENSTELYK TOEGEWYT,
DOOR ZYNEN VRINDT

A. BÓGAERT,

COPYE van de PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland en Westvrieland doen te weten: also Ons te kennen is gegeven by de tegenwoordige Regenten van het Wees- en- Oude Mannenhuys der Stad Amsterdam, en in die qualiteyten te samen Eygenaars, mitsgaders Regenten van den Schouwborg aldaar, dat zy Supplianten eenige Jaaren hadden gejoüiffeert van 't Octroy of Privilegie by hen van Ons op den 23. May 1714. geobtineert, waar by Wy aan hun Supplianten goedgunstelyk hadden geaccordeert, en geoctroyeert, om, geduurende den tyd van vyftien doen eerst agter een volgende Jaaren, de Werken, die ten dienste van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het licht gebragt, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, alleen te mogen drukken, doen drukken, uytgeeven ende verkoopen, en bevonden dat de Jaaren, by 't voorz. Octroy of Privilegie gendemt, op den 12. May 1729, stonden te expireeren; ende dewyle zy Supplianten ten meesten dienste van den Schouwborg, waar van hunne respectieve Godshuizen onder andere mede moeten worden gesustenteert, de voorengemelte Werken, zoo van Treuspijlen, Blyspellen, Klugten, als anders, die reets gedrukt, en ten Toneele gevoert zyn, of in toekomende gedrukt, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheen, zouden blyven drukken, uytgeeven en verkopen, ten eynde dezelve Werken door het nadrukken van andere haar Luyster, soo in taal, als in spelkonst, niet mogten komeere verliezen, en dewylen sulx haar Supplianten na de expiratie van 't bovengemelte Octroy, niet gepermitteert was, zoo keerden zy Supplianten haer tot Ons, onderdaniglyk verzoekende, dat Wy aan hun Supplianten in qualiteyten voorz. geliefden te verleenen, prolongatie van het voorz. Octroy of Privilegie, om de voorz. Werken, zoo van Treuspijlen, Blyspellen, Klugten, als anders, reets gemaakt, en ten Toneele gevoert, of als nog in het licht te brengen, en ten Toneele te voeren, den tyd van Vyftieneersftkomende, en agtereenvolgende Jaaren, alleen te mogen drukken, en Verkopen, of te doen drukken, en verkopen, met verbod aan alle andere opseekere hooge Peene by Ons daar tegens te Statueeren, SOO IS 't, dat Wy, de Saake, ende 't voorz. verzoek overgemerkt hebbende, ende geneegen weezende ger bede van de Supplianten uyt Onze regtewetenschap, Souveraine Magt ende Authoriteyt, de selve Supplianten gecontenteert, geaccordeert, en geoctroyeert hebben; contenteeren, accordeeren, en octroyeeren haer by deezen, dat Zy, geduurende den tyd van Vyftien eerst Agtereenvolgende Jaaren, de Werken, die ten dienste van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het licht gebragt, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, in hier voegen, als zulx by de Supplianten is verzogt, en hier vooren uytgedrukt staat, binnenden voorz. Onzen Landen alleen zullen mogen Drucken, doen Drucken, uytgeeven ende verkopen, verbiedende daaromme allen ende eenen ygelyken dezelve Werken, in 't geheel, ofte ten deele te Drucken, naar te Drucken, te doen Naardrukken te Verhandelen, of te Verkopen, ofte elders Naardrukt binnen den selven Onzen Landen te brengen, uyt te geven, ofte Verhandelen en Verkopen, op Verbeurre van alle de nagedrukte, ingebragte, verhandelde ofte verkogte Exemplaren, ende

een boete van drie duysend guldens daar en bovente verbeuren, te Appliceeren een derde part voor den Officier, die de Calangedoen zal, een derdepart voor den Armen der plaatzen daar het Catus voor vallen zal, ende het restteerende derdepart voor de Supplianten, ende dit t'elkens zoo meenigmaal, als dezelve zullen werden agterhaalt, alles in dien verstaude, dat Wy de Supplianten met dezen onzen Ootroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van hunne schade door het Nadrukken van de voorz. Werken, daar door in geenigen deele verstaan, den innehouden van dien te autoriseeren, ofte te Advouëren, ende veel min dezelve onder onze protexie, ende bescherminge, eenig meerder Credit, aanzien ofte reputatie te geeven, nemaar de Supplianten in cas daar inng iets onbehoorlyks zoude influëren, alle het zelve tot hare Lasten zullen gehouden weezen te verantwoorden, tot dien eynde wel Expresfelyk begeerende, dat by aldien zy dezen onzen Ootroye voor dezelve Werken zullen willen stellen, daar van geene geabbreueerde ofte gecontraheerde mentie zullen mogen maken, nemaar gehouden wezen, het zelve Ootroy in 't geheel, en zondereenige omiffie daarvoor te drukken, of te doen drukken ende dat zy gehouden zullen zyn, een Exemplaar van de voorz. werken, op Groot Papier, gebonden en welgeconditioneert te brengen in de Bibliotheek van onze Univerfiteyt te Leyden, binnen den tyd van zes weeken, na dat zy Supplianten de zelve Werken zullen hebben uyt te geeven, op een boete van zes hondert guldens, na expiratieder voorz. zes Weeken, by de Supplianten te verbeuren ten behoeve van de Nederduytsche Armen van de plaats alwaarde Supplianten wonen; en voorts op peene van met 'erdaad verfteeken te zyn van het effect van dezen Ootroye. Dat ook de Supplianten schoon by het ingaan van dit Ootroy een Exemplaar geleverd hebbende aan de voorz. Onse Bibliotheek, by zoo verre zy gedurende den tyd van dit Ootroy deselve Werken zouden willen herdrukken met eenige vermeerderingen of anders, hoe genaamt, of ook in een ander formaat, gehouden zullen zyn wederom een ander Exemplaar van de gemelde Werken Geconditioneert als vooren, te brengen in de voorz. Bibliotheek, binnen deselve tyd, en op de boete en penaliteyt, als vooren. Ende ten eynde de Supplianten dezen Onzen Consente, ende Ootroye mogen genieten, als naar behooren, Lasten wy allen ende eenen ygelyken, dien het aangaan mag, dat zy de Supplianten van den inhouden van dezen doen, Laten, ende gedogen, Rustfelyk, vredelyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruyken, cesferende alle belet ter contrarie. Gegeven in den Hage, onder onzen Groten zegelehieraan doen hangen op den zevenentwintigften Mey, in 't Jaar onzes Heere ende Zaligmakers duysend zevenhondert agtentwintig.

J. G. V. Boetzelaar.

Onder stond, ter Oordonnantie van de Staten, was getekent
WILLEM BUYS.

Lager stond.

Aan de Supplianten zyn, nevens dit Ootroy, ter hand gestelt by Extract Authenticq, haar Ed. Gr. Mog. Resolurien van den 28. Juny, 1715, en 30. April, 1728, ten einde om zig daarnate reguleeren.

De Regenten van het Wees en Oude Mannenhuis hebben, in hunne voorz. qualiteyt, het recht van deze Privilegie, alleen voor den tegewoordigen Druk, van RHADAMISTUS en ZENOBIA; Treurspel, vergunt aan IZAAK DUTM, *Amsteldam, den 12. September 1739.*

VERTOONERS.

PHARASMANES, *Koning van Hyberië.*

RHADAMISTUS, *Koning van Armenië, Zoon van
Pharasmanes.*

ZENOBIÀ, *Gemalinne van Rhadamistus, onder den
naam van Ismeene.*

ARZAMES, *Broeder van Rhadamistus.*

HIERO, *Afgezant van Armenië, en Vertrouweling
van Rhadamistus.*

MITRANES, *Hoofman van de Lyfwacht van Pha-
rasmanes.*

HYDASPES, *Vertrouweling van Pharasmanes.*

PHENICIA, *Vertrouwde van Zenobia.*

Lyfwacht.

*Het Spel speelt in Artanisse, Hoofstادت van 't Konink-
ryk Hyberië, in 't paleis van Pharasmanes.*

RHADAMISTUS

EN

ZENOBIË;

TREURSPEL.

EERSTEBEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ZENOBIË.

Laat my, Phenicia, ten prooy aan myn ellenden:

Bezwaar myn smarten niet, in steê van ze af te wenden:

Verlaat my doch: uw raadt noch 't leven dienen niet,
Dan tot vergrooting van myn rampen en verdriet.
ô Goden! Goden, zo rechtvaardig! zyn uw slagen
Niet zwaar genoeg, en moet een straffer lot my plagen?

PHENICIA.

Zal dan myn hart, door uw gejammer als geschroeft,
U steeds zien schreyen, en tot in de ziel bedroeft?
Het rust hier alles, in een' diepen slaap gedooken,
Daar gy, hoe afgemat, geen oog noch hebt gelooken.
O wreede! indien de min u onbeweeglyk vint,
Toon u ten minste voor myn vriendschap niet ontzint?
Wat zyn uw rampentoch? gevangen, daar de trekken
Van uw schoone oogen 't vuur der liefde op krachtigst
wekken:

Gy breekt uw boejen, en verheert een Vorst, zo groot,
Als oit Hyberië op zyn' hogen troon genoot.

Wanneer hy eifcht, dat gy den rykftaf meê zult voeren;
Heeft die begeerte iets in, dat u dus kan ontroeren?

Zo die verwinnaar, door zich steeds versmaat te zien,
Thans moede is te vergeefs zyn hart u aan te biên;

Door hoe veel strafheit en verachting, my gebleeken,
Hebt gy zyn woede en toorn niet tegen u ontsteken?

Staak dan uw koelheit, en begunstig zyne min,
Gy zult eerlang hem zien vernedert naer uw' zin.

ZENOBIÀ.

(gen;

Diên overwinnaar, zo barbaarsch, schoon ryk van ze-
Voor wien gy, doch vergeefs, myn ziel zoekt te bewe-

Ken ik, Phenicia, veel beter dan gy denkt. (gen;

Welke ook de naam zy, die hem d'overwinning schenkt,
Wat glans hem 't voorhoofd ook doet brallen, wat ook

vreezen,

Geen voorwerp is 'er, dat my moet zo haatlyk wezen.

Uw trouwe vriendschap is door my te lang gehoont,

't Istyd, dat zy door myn ontdekking werdt beloont;

Gy zult ten minste, als gy myn deerlyk lot zult hooren,
Myn doot niet schorten, noch myn edel opzet stooren.

't Is in myn ballingschap, dat gy my hebt gekent,

En eenen slaaffchen staat, die myn geboorte schent:

'k Tel zo veel Koningen als ik Voorvaders reken,

En heeft myn bloedt nooit, dan voor 't Godendom, ge-
weken.

Vorst Pharasmanes, die gantsch Asië trotseert,

Al d'yde nydigheit des Roomschen volks braveert,

Die wreede, aan wien gy wilt dat ik myn trouw zal geven,

Is zelfs de broeder, van wien ik ontfong het leven.

Ach! gaf de hemel, dat het noodlot, 't geen myn bloed

Aan hem vereenigt, my, in zynen overmoedt, (me!

Door andre banden niet verknocht hadt aan zyn stam-

Maar 't noodlot, hechtende aan diên knoop een zoeter
vlamme,

Heeft hem den vader van myn' ega noch gemaakt,

Van

Van Rhadamistus . . .

P H E N E C I A.

Goôn! wat werdt myn ziel geraakt!

Hoe! gy Zenobia?

Z E N O B I A.

Die ben ik, als gesprooten

Uit Mithridates en zyn koninklyke looten,
 En 't deerlyk overschot eens stambuis, zo vermaart,
 Doch dat in rampen thans geen weêrga vindt op aardt.
 Myn vader, na een twist hoe langer hoe verwoeder,
 Leefde entlyk in den schoot der vrede met zyn' broeder;
 Armenië, hem nu gehoorzaam en voldaan,
 Zag hem met blydschap voor zyn' grootste Koning aan:
 Gelukkig zeker, zo zyn broeder minder jachtig
 Was naar dat ryk geweest, en meer zyn' eedt gedachtig;
 Maar die trouwlooze, in steê van 't loflyk voor te staan
 Besloot Armenië en zyn broeder te verraân.
 Hy, om myn' vader des te wiffcher aan te randen,
 Gaf ter verblindung hem zyn' tedren zoon in handen;
 En bracht hem Mithridaat in 't hof op, op dat hy
 Voor hem een' vriendt wierde, en een bruidegom voor my.
 'k Beken u, dat zyn min bekoorde myne zinnen,
 En ik 't myn plicht achtte om hem mede te beminnen,
 Onkundig, dat men kon een neiging tot het quaat
 Verbergen onder zulk een heuffelyk gelaat.

P H E N E C I A.

Geen Vorst nochtans zag zich beroemder allerwegen,
 Noch heeft doorluchter naam in Asië verkregen
 Dan Rhadamistus, reeds by elk door zyn beleit. . .

Z E N O B I A.

Hy heeft te veel doen zien zyn' moedt en dapperheit.
 'k Was naauwlyks in myn jeugt tot vyftien jaar geko-
 men,
 Wanneer 't besluit wierdt tot dit huwelyk genomen,
 Prins Rhadamistus was reeds meester van myn ziel,
 Als Pharasmanes wreet in onze Staten viel,
 Gevolgt van Tiridaat, die, door zyn min gedreven,

Myn' vader dwingen wou my hem tot bruit te geven;
 Die Parth, gebelgt dat ik alreë verlooft was, bracht
 Alomme d'yslykheit en schrik met zyne macht.
 Myn vader, dus verdrukt door eenen bloetverrader,
 Deedt vallen op den zoon de wreetheit van den vader;
 En, tot een meerdre wraak van zulk een' dwingelant,
 Beloofde aan Tiridaat zyn' sचेpter en myn hant.
 Prins Rhadamistus, door dien hoon als uitgelaten,
 Verwoefte op zyne beurt onze overige staten,
 Nam ze aan myn vader, joeg zyn' vader zelfs daar uit;
 En niets ontziende, alstoen wanhoopig van besluit,
 Dwong Pollio in spyt van Syrië, en daar neven
 Numidius, om hem myn vader op te geven.
 Ik zocht myn' bruidegom, tot in de ziel begaan,
 Daar toe te brengen, dat hy hem toch zou ontlaan:
 't Wierdt my beloofd; en dat hy zou dien hoon vergeten,
 Indien zyn min door een onbreekbre liefdeketen
 Beloont wierd; ja dat hy, op't uur van onze trouw,
 Den staat in handen van myn' vader stellen zouw.
 Bekoort door zulk een hoop, wierd door my voortge-
 dreven

't Rampzalig huwlyk, dat myn' vader koste 't leven,
 En die meinedige dorst aangaan, noch beklat
 Van 't zelve bloet, dat ik dus af te kopen hadt.
 Maar 't Godendom, getergt door zulke schelmeryen;
 Verlichte ons trouwuur met de toorts der Razernyen.
 Wat huwlyk! Goden! welk een bruidegom! ik gruw!

P H E N I C I A.

'k Weet, dat het gantsche volk, verbittert tegen u,
 En wytende u het lot des konings, snoot vertreden,
 Die trouw niet aanzag dan met felle afkeerigheden.

Z E N O B I A.

Dat muitent volk, hier door tot toorne en wraak gehitst,
 Vloog toe, onkundig dat ik niets van 't schelmstuk
 wift.

De Prins, geteifert door zyn misdaat, schein te vrezen,
 En door dat groot gevaar als onderdrukt te wezen;

Doch

Doch haast herroepende zyn vorige euveldaân
 En woede, hecht hy een afgryfelyk bloetbadt aan;
Volg my, riep hy my toe, *dat volk, te fnoot aan't muiten,*
Waant aan myn dapperheit vergeefs den weg te fluiten.
Volg my. Het outer toen verlatende, nam hy
 My in zyn armen, dol van toorne en razerny,
 Door Artaxata met zyn lyfstoet fors gebroken,
 Wiens manschap vaders wraak in 't harnas hadt gestoken:
 Doch ziende ons kort daarna omringt van allen kant,
 En nemende als verwoed den degen in de hant,
 Stiet hy... Maar ver dat wy zyn misdaat u doen hooren,
 Laat ons 'tgeheugen eens rampzaligen versmooren.
 Verschoon myn deugt van een verhaal, dat my ontstelt;
 'k Heb reeds te veel van dien onzaalgen Prins gemelt;
 Dat droef herdenken heb ik nooit in myn gedachten
 Herroepen, of zyn lot deed my van rouw versmachten.
 't Zaldangenoege zyn, dat gy weet, myn zielsvriendin,
 Dat ik, 't slachtoffer van zyn hoopelooze min,
 Zieltoogende in den vloedt gefmakt wierd door de
 woede (bloede.

Van my zo waardt een hant, schoon rookent van myn
 P H E N I C I A.

Hoe! was't uw bruijom, die... ô Goôn! wat bitterheit!
 Z E N O B I A.

Des doods benauwtheit had myn oog reeds overspreit,
 Wanneer de hemel, door de zorg van weinig knapen,
 Toen weidende aan den vloed Araxes hunne schapen,
 My redde uit een gevaar, dat onvermydlyk scheen.
 Maar ik was nauw ontsnapt die doodfche angstvallig-
 heên,
 Of 't lot myns bruidegoms trof my de ziel noch nader,
 'k Vernam niet zonder schrik, dat zyn ontmenschten
 vader,

Voorwendende de wraak zyns broeders, doch den rang
 Zyns Zoons benydende uit een haatlyk staatsbelang,
 Ons volk had tegen ons de wapenen doen smeden;
 Dat hy, in stilte in 't ryk Armenië getreden,

Hy

Hy zelf zyn' eigen zoon hadt deerlyk omgebracht;
 En, tot een offer aan zyn staatzucht, wreet gellacht. (ven;
 Toen, hebbende aan myn smart den vryen toom gege-
 Vervloekte ik de zorg voor myn rampzalig leven;
 En zonder leet myn ryk verlatende en myn faam,
 Zwurf ik in Medië met een' bedekten naam.
 Kortom, na tien jaar smarts, na tien jaar flayernye;
 By ieder vreemt, ontbloot van hulpe en heerschappye,
 Wanneer ik hoopte in 't endt een zoeter lot t'ontfaan,
 Trof't vuur des oorlogs myn onzaalge schuilplaats aan.
 Arzames, voerende den schrik op aller wegen,
 Verwoefte dat gewest, geblixemt door zyn' degen;
 Arzames, voortgereelt uit zulk een haatlyk bloet;
 Arzames, die myn ziel nochtans beminnen moet,
 Zoon van een' vader, daar ik eeuwig voor moet vre-
 zen,

En broeder van een Prins, myn bruidegom voor dezen.

PHENICIA.

Kunt gy, wat ook de plicht mag wezen van uw trouw,
 De schim wel hoonen van uw' bruidegom, Mevrouw,
 Zo gy de liefde van een' Prins hoort, die zyn minne
 Door duizent weldaân heeft getoont aan zyn flavinne?

ZENOBIA.

Indien ik noch de vrucht van myne rampen las,
 Dat deze alleen myn hoop toch niet afwezent was!
 Maar door zyn wreede plicht ver van dit hof gedreven;
 Berooft Arzames my myn toevlucht in dit leven,
 Daar by verneem ik dat Armenië, de troon
 Myns vaders, daar ik ben gewettigt tot die kroon,
 Staat in der Parthen of Romeinen hant te vallen, (len;
 Zo een min waarder met dien glans niet komt te bral-
 Wyl Pharasmanes, die zich met dat kroonrecht vleit,
 Zich ten vertrekke naar Armenië bereit.

PHENICIA.

Wel aan, span alles in om zyn geweld t'ontkomen:
 Hebt gy niet by uw recht voor u de macht van Romen?
 Zy wil door haar' Gezant, die 't hof alreë verwacht,
 Hier

Hier 't lot befliffen der Armenifche oppermacht.
 Stel tegen diea barbaar, als heerfter van die landen;
 Uw wettig ryksbelang aan dien Romein in handen.
 Hy zal hier heden zyn: welaan, smeek hem om 't rechte
 Van zynen Keizer, die 't verfchil der Vorften flecht;
 Maak dat hy diene tot uw toeverlaat en trouwe,
 Hy u befcherme en redde, of vlucht met hem Mevrouw.

Z E N O B I A.

Hoe, ik! kan ik myn boei verbreken? zal men my
 Gelooven, dus berooit en noch in flaverny? wen!
 Zou... ach! Arzames! Goôn! durfik myn oog vertrou-

T W E E D E T O O N E E L.

ARZAMES, ZENOBIA *onder den naam van*
Ismene, PHENICIA.

ARZAMES.
 I S 't my geoorlooft noch uw fchoon gezicht t'aan-
 fchouwen?

Z E N O B I A.

Zyt gy het zelf, myn Heer? hoe! heeft uw dappre hant
 Reeds heel Albanië . . .

ARZAMES.

't Is alles overmant

Door mynen arm; doch als 't geluk my allerwegert
 Het hoeft belauwert met verwinning, eer, en zegen,
 Schynt my uw wreetheit, door myn ziel zo zeer ont-
 zien,

Met onverwinbre kracht alleen het hoeft te biên.
 Ik ben verzekert, dat myn wederkomst den tooren
 Myns straffen vaders als verwoedt op my zal fpooren;
 Myn wanhoop nochtans, en myn minnenydt, Me-
 vrouw,

Verftouten my een ryk, bevoolen aan myn trouw
 En zorg, hoe strafbaar ook die zaak zy, te verlaten;
 Om u t'anschouwen in myns vaders hof en staten.

Is 't waar, Mevrouw, dat een vermeete Vorst, geraakt
 Door

Door uw bekoorlykheên, tot u van liefde blaakt?
 Dat haaft de huwlyksknoop zyn wenschen zal bekroonen?
 Wil doch de drift van een' rampzaal'gen Prins verschoonen.

Myn smart verbittert u; 'k merk dat uw ziel en zin
 Met dwang de klachten hoort van een bevreesde min.
 't Doet my geen wonder, dat myn woorden u mishagen;

Een minnaar, die 't geluk begunftigt, voegt het klagen:
 Maar my, die steeds het doel was van uw straffigheên,
 Die zonder hoop de min steeds plaagt, en scheurt van een;

Maar my, die nimmer toonde uw' wil te wederstreven;
 Waar klaag ik over, en wat hoop wierdt my gegeven?
 Gebelgt nochtans om 't lot, waar voor ik billyk gruw,
 En dat u dreigt, klaag ik rechtvaardig over u,
 En een meêminnaar, die u wil aan my ontschaken.
 De min, de tedre min, die my tot u doet blaken,
 Ach! hoe rampzalig ook, is door gerechte spyt
 Niet vry nochtans van een verborge minnenydt.

ZENOBIA.

(ken;

't Is al te waar, myn Heer; de Vorst, van liefde ontfte-
 Die ik verfoei, heeft van zyn huwlyk my doen spreken;
 Maar wat zyn macht ook zy, en wien ze palen zet,
 Hy tracht vergeefs myn ziel te buigen naar zyn wet:
 Niet dat ik, als geraakt door eenig mededogen,
 Uw driften goedkeur, of uw min my heeft bewogen.

ARZAMES.

Ondanks de tedre min, die my voor u verteert,
 Maak my het voorwerp van den haat, die u beheert;
 Leg op myn liefde vry, Mevrouw, de strengste wetten,
 Als gy u trouw maar met myn' vader wilt beletten.
 Zo gy voor andre als my in min moet blaken, ach!
 Geef my meêminnaars, die ik vry opoffren mag,
 En waar aan zich myn ziel kan zonder knaaging wreken.
 De liefde heeft altydt niet voor natuur geweken;

'k Voel

'k Voel 't aan myn minnenydt te klaar, die steeds ver-
groot.

Wat weet ik 't, zo de Vorst eens wierdt uw' bedgenoot,
Waar toe ik wierdt vervoert, door my dust' onderdruk-
ken? (ken:

't Is 't eenigst goedt niet, dat zyn hand my wil ontruk-
Armenië, dat thans een' Vorst begeert, heeft my
Door Hieroos raat verklaart tot d' opperheerschappy?
En vlytig om uw boei met luister te verzoeten,
Kwam ik hier om die kroon te stellen aan uw voeten;
Maar 'k vindt dat vaders nyd my, als een dwingelant,
Noch wil beroven van dien sceptor en uw hant.
Laat hy Armenië, begeert hy 't, my ontroven,
Als hy me Ismeene laat, die alles streeft te boven;
Haar te behagen is my waarder dan een kroon,
En al de weldaân, die ik affmeek van de Goôn.

Z E N O B I A.

Ach! waarom hebt gy my dan hier gevoert voor dezen?
Hoe droevig my myn lot ook elders schein te wezen,
'k Genoot ten minste daar een schynrust, my zo waart;
Uw averchtsche zorg heeft myne ramp verzwart.
Daar by, wat moogt gy toch verhoopen van uw minne?
Past zo veel liefde wel aan 't lot van een siavinne?
U is noch onbekent, hoe groot myn rampen zyn;
Niets kan myn tranen, die u baaren zulk een pyn,
Doen drogen; niets, ô Prins! verlichten myne smarten.
Ach! schoon de min te zaam vereenigde onze harten,
Geen bandt van trouw kan ons verknochten immermeer.
Uw' grootste vyandt is de Koning niet, myn Heer.
Een straffe plicht, waar van geen wet my kan bevryden,
Noch hoort naar tranen, of rechtvaardig medelyden,
Moet voor altoos uw min, hoe teder zy ook blaakt,
Tot zwygen doemen, wyl myn ziel haar billyk wraakt.
Ik hoor gerucht. Goôn! 't is de Koning! ach! zyn na-
deren

Jaagt door de vrees voor u en my myn bloet door d'aderen.

DERDE TOONEEL.

PHARASMANES, ARZAMES, ZENOBIA *onder den naam van Ismeene*, MITRANES, HYDASPES, PHENICIA, *Lyfwacht.*

PHARASMANES.
 „ **W**at zie ik! 't is myn zoon! bevlekt hy dus zyn
 trouw! (vrouw?)

„ Wat opzet brengt hem hier? en gy... gy zwygt, Me-
 Arzames is by u? ik vindt hem hier gekomen,
 En zonder dat ik van zyn komst iets heb vernomen?

„ Wat moet ik denken noch van haar ontsteltenis!
Tegen Arzames.

Gy, aan wien myne wraak zoo duur bevoolen is,
 Dien ik met zulke en keur grootmoedig kwam vereeren;
 Spreekt, Prins, wat zorg heeft u hier wederom doen
 keeren!

Wat noodt, wat opzet bracht u weder in myn hof,
 En zonder dat ik 't weete, en zonder myn verlof?

ARZAMES.

Kon ik vermoeden, na uw' roem in top te voeren,
 Dat u myn wederkomst in 't minste zou ontroeren?
 Ach! gy kent al te wel myn trouw, om zo verdacht
 Te houden, 't geen my hier herroept, en heeft gebracht.
 Denk vry, myn Heer, nu gy my hier ziet, dat myn daden
 En zorg bekroont zyn met onkreukbre lauwerbladen.
 Wanneer ik u verryk, ten koste van myn' bloet,
 En 't alles weërgalmt door 't geschater van myn' moet
 En oorlogszegen, om 't verslaan van 's vyands schaaren,
 Beken ik, dat ik u rechtvaardig moet verklaaren,
 Dat ik tot loon van myn bedreve heldendaan,
 Nooit hadt verwacht zulk een bejegening t'ontfaan.
 'k Vernam van alle kant dat Syrië, dat Rome,
 Dat Corbulo uw ryk thans dreigde t'overstroomen;
 'k Dacht, dat myn plicht my riep om u myn arm te biën,
 En 'k vleide my, dat gy my met vermaak zoudt zien.

Ik

Ik kon niet denken, dat myn ongedult en smarte
 De wantrouw brengen zou in 't vaderlyke harte;
 Dat gy verdenken zoudt myn plicht, myn trouw, myn eer.
 'k Kwam om in 't uitgaan van uw rustvertrek, myn Heer,
 U teêr t'ontmoeten, en myn zege u te verkonden,
 En heb Ismeene by geval maar hier gevonden.

P H A R A S M A N E S.

'k Vrees Rome, Corbulo, noch Syrië, neen, Prins,
 Die namen, hoe berucht, verschrikken my geen'sins;
 En my mishaaft met recht dat iets, niet waardt te schromen,

U, zonder myn verlof, heeft van zo ver doen komen.
 Daar by, wat heeft uw arm, uw yver meer verricht,
 Dan 't geen een onderdaan, een zoon my is verplicht?
 En wat uw roem zy, welke uw daden, eer bedreven,
 Waant gy, dat deze uw schult haar niet heeft uitgewreven?
 Weet, dat uw Vorst daar van 't geheugen noch bewaart,
 Alleen dat hy niet straffe een misdaat van dien aart.
 Het zy hoe 't wil, vertrek deez' dag, of vrees myn' tooren,
 En ga uw minnevlam in 't ryk van Colchos smooren,
 'k Verbie u boven al Ismeene meer te zien.

Verneem, dat zy haast met myn ryksstaf zal gebiën,
 Myn vlam bekroonen met haar tederheit en minne,
 En heden zyn zal, door myn' echt, uw Koninginne,
 Schoon ze uw flavin eer was, dewyl haar goddelykheit
 Wel dubbel waardig is zo groot een majesteit.
 Dat 's u genoeg gezegt, dat ik hier voor myn oogen
 Getuigen, als gy zyt, niet kan, noch wil gedoogen.
 Vertrek.

VIERDE TOONEEL.

PHARASMANES, ZENOBIA *onder den naam van Ismeene*; MITRANES, HYDASPES, PHENICIA, *Lyfwacht.*

ZENOBIA.

En uit wat recht meent uwe minnenydt;
 Dat gy de heerscher van myn ziel geworden zyt?
 Vergeefs biedt gy my aan met luister te verëeren,
 My op te beuren op den rykstroon der Hybeeren;
 Myn hart is tot dien prys te winnen nimmermeer.
 Daar by, wat weet gy, of ik door de trouw, myn Heer,
 Die heilige trouw, die nooit wierdt zonder straf geschon-

den,
 Niet ben voor eeuwig aan een ander man verbonden?
 Weet gy of 't bloet, dat my het licht gaf in 't begin,
 My wel veroorlooft om te hooren naer uw min?

PHARASMANES.

'k Ben onbewuft, 'tis waar, uit wien gy zyt verzezen;
 Doch was uw stam zo schoon, als hy behoort te wezen,
 Genoeg verheerlykt is den naam van Pharasmaan,
 Om zelfs te darren naer 't verbont der Goôn te staan.
 Vergeefs voegt gy de list by uw bravade en tooren,
 Een ydle strik, wyl gy naer mynen wil moet hooren.
 'k Heb al tot buiging van uw ziel in 't werk gestelt,
 Myn liefde min als Vorst, dan minnaar, u gemelt:
 Maar myn gemoedt, getergt door uw verwaant braveeren;
 Laat d'onbepaalde macht nu op zyn beurt regeeren:
 En wyl ik my aan u als Vorst verklaren moet,
 Vrees myne macht, Mevrouw, of 't zieden van myn bloet:
 En weet dat Vorsten, spyt de liefde en haar vermogen,
 Nooit zo veel tegenstant gewoon zyn te gedogen;
 Dat zy zelfs heerschen op hun min met volle kracht.
 'k Bespeur uw weigring, en waarom gy my veracht;
 Arzames wederkomt, die eer uw' boezem griefde,
 Is oorzaak, dat gy dus versmaden durft myn liefde:

Maar

Maar vrees vry, dat ik in uw traanen, my tot hoon,
Noch heden vinden zal de wraak op mynen zoon.

VYFDE TOONEEL.

ZENOBIA, PHENICIA.

Tieran, ach! zo myn liefde in 't endt zich moet ver-
klaaren,

Myn haat voor al uw woede uw straffe moet verzwaaen,
Vrees dat de min, gesterkt door myn bevalligheên,
Den donder van myn' ramp storte op uw hoofd alleen.
Wat staat my meer t'ontzien? is 't noch geen tydt, o
schimme

Myns vaders! dat myn wraak om u van toorne glimme?
Kom my te hulp, o schim myns bruidegoms! begin,
En stort uw minnenydt ten mynen boezem in;
Wreek u door my, of door den zoon, hem noch gebleven:
De gruwel, die op ons uw vader heeft bedreven,
Kan niet zyn afgewischt dan door zyn' andren zoon;
Aan hem is zyne straf bevoolen door de Goôn.
Hy diene tot die wraak, hy wettige myn woede.
Ga, myn Phenicia, ga, smeek hem om zyn hoede?
Dat hy, om my van een gehaate macht t'ontlaan,
Toch Rome smeeke om my grootdadig voor te staan;
Dat hy haar' Afgezant, die heden staat te komen;
Tot myn' beschermer maake, of al het volk van Roman.
Doe scheemren voor zyn oog myns vaders kroon en staf;
Maal hem de grootheid van myn bittere rampen af:
Verwrik zyn plicht; scherp door belang van staat zyn
degen,

En schets myn wanhoop om hem meerder te bewegen.
Dewyl de min my al myn rampen heeft gewrocht,
Door wien werdt anders, dan door haar, myn wraak
volbrocht.

Einde van het Eerste Bedryf.

RHADAMISTUS
TWEEDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL;

RHADAMISTUS, HIERO.

Zyt gy het, dien ik zie! kan ik myn oog vertrouwen!
Leeft Rhadamistus noch! mag ik hem hier aanschouwen!

Kan 't zyn, dat eindelyk 't verzoende Godendom
Aan onze traanen u noch geve wederom!
Zyt gy het wel, myn Heer? wat lot, wat groot vermogen
Vernietigt het gerucht, dat gy ons waart ontogen?

RHADAMISTUS.

Ach! gaf het Godendom, dat my dezelve hant,
Die 't ryk my roofde, 't sfaal hadt in myn hart geplant!
Maar neen, de hemel, door myn woën tot toorn gedreven,

Heeft myne dagen, die met droefheit zyn doorweven,
Verlengt, op dat zyn schrik my uur op uur verteer'.
Bewys uw' yver een' rampzalig Vorst niet meer;
Zie my niet aan dan voor een' razenden, een' snoden;
Te waart de grimtnigheit der menschen en der Goden,
Die 's hemels wraak voorlang gedoemt heeft voor zyn
quaat.

Rampzaalge mengeling van wroeging, woede en haat;
Onwaart uw vriendschap, noch zo teder als voor dezen!
Snoot voorwerp! teffens waart gehaat, beklagt te wezen!
Verrader aan natuur en aan de min! barbaar,
Trouwlooze, dwingelant, ontmenschte, moordenaar!
Indien myn ziel niet steeds door knaging wierdt gereten,
'k Zou, dat 'er Goden zyn, en wraakvuur is, vergeten.

HIERO.

'k Zie graag zulk een berouw, waar door ge uw deugt
hersticht;

Maar

Maar hoort men altyd wel de stemme van de plicht?
Zelfs Mithridaat, toen u zyn ontrouw was gebleken,
Bemachtigde u genoeg om u daar van te wreken.

RHADAMISTUS.

Verfchoon myn misdaat niet, maal my eer, tot myn straf,
Den gruwel van het lot van Mithridates af.
Herroep dien droeven dag, die overschriklyke eeden,
Die ik door 't storten van veel bloets heb overtreden.
Zo gy noch heugnis van 't getal hebt, wreet geflacht
Door myne dolheit, en moortdaadig omgebracht,
Zo schat myn wroegingen naer myne gruweldaden.
'k Wou dat die Vorst, toen hy myn liefde hadt verraden,
Noch straffer lot van my verdiende dan de doot;
Dat myn gehoonde min nauw haare wraak genoot;
Maar myn Zenobia, wat hadt die my misdreven?
Gy tfiddert, 'k zie het wel; uw hant, uw hant, geheven
Door een' gerechten toorn, doorstiet myn trouwloos
hart,

Indien gy weten kont, myn vrient, hoe ver myn smart
De wreetheit heeft gevoert van myn' ontzinden tooren
En dollen minnenydt, genoopt door felle spooren.
Verneem myn rampen, of veel eer myn gruweldaân;
Maar zonder dat verhaal, myn traanen wyzen ze aan.

HIERO.

Geraakt, als gy, om 't lot, dat gy met recht moogt vloeken,
Zal ik niet, of gy zyt misdadig, onderzoeken.
Die zoo veel wroeging heeft, is zonder misdaat niet.
'k Beklaag alleen, myn Heer, uw smartelyk verdriet:
Bedaar, en wil u een min hooploos leven gunnen,
En zeg my verders...

RHADAMISTUS.

Hoe zal ik voleinden kunnen?
Hoe durf ik u myn woede en razerny ontleên,
Daar al myn bloet stremt op 't herdenken slechts alleen?
'k Behoef u, 't geen gy weet, niet weder te verzoogen,
U zweeft noch, wat myn hant verricht heeft, klaar
voor oogen;

Gy zaagt, hoe een ontzinde en opgestove schaar
 Myn toegeschikt geluk kwam stooren voor 't outaar;
 Hoe ik, in spyt van al 't gevaar, dat my ontroerde,
 En doodlyk dreigde, myn Zenobia vervoerde.
 Vergeeffsche poogingen! myn vlucht was vruchteloos.
 Verbeel myn wanhoop op dat uur u. Ik verkoos
 De doodt, en wilde my doorstooten met myn' degen;
 Maar myn Zenobia, tot in de ziel verlegen,
 Begon te weenen, en besproeide myn geweer
 Met haare traanen, droef gestort ter aarde neêr;
 Ze omhelsde myne kniën tot redding van myn leven,
 En zei me al wat de min het tederste in kan geven.
 Wat voorwerp, Hiero, voor een ziel verbaast en bang!
 Geen schoonder kwam ooit voor myn oog myn leven
 lang.

Doch al haar schoonheit, ver van my het hart te raken,
 Vergroote maar myn woede, en deedt my feller blaken.
 Hoe! zeide ik bevende, zou dan myn hant zo snoot
 Den wensch van Tiridaat vervullen door myn doodt?
 Toen, wyl haar teêr geschrei myn drift noch meerder
 griefde,

Gaf ik den doodsteek haar tot loon van haare liefde;
 En niets ontziende meer in myne razerny
 En dolheit, als geschokt door een verwoedt gety
 Van snode gruwlen, en door helsche drift bezeten,
 Wierdt zy van my noch in d'Araxes neêr gesmeeten:
 Daar was het, dat myn hant haar dompelde in de rust;
 Daar wierdt onz' huwlykstoorts voor eeuwig uitgebluft.

HIERO.

Wat lot voor een Prinses, bekommert voor uw leven!

RHADAMISTUS.

Door grooter dolheit, na die gruweldaat, gedreven,
 Van al myn' stoet ontbloot, vervolgt, en fel bestreên,
 Verliet ik 't leven op myn wanhoop slechts alleen;
 Dat, al t'onwaardig, stelde ik bloot aan duizent klingen
 Van 't woedent volk, dat my hartnekkig quam besprin-
 gen,

Uit

Uit last myns vaders, die het noopte en drong, om my
Verwoet op t'offren aan zyn toorne en razerny:

En had ik, zwaar gewont, niet lang het licht genooten,
Zoo een Romeinsche troep, uit Syrië aangelchooten,
Met recht gebelgt te zien dien ongelyken frydt,
My niet gerukt hadt uit zyn hant, en voorts bevrydt:
't Was Corbulo, die daar uit staatsbelang van Romen
Ter wraak van Mithridaat te laat was aangekomen,
En die my redde, my! wiens boei hy zocht te smeên:
Die Roomsche heldt, geraakt door myn rampzaligheên,
Of door 't bespeuren van wat dapperheits bewoogen,
Verloste my, schoon toen onkundig in zyn oogen,
Door een zorgvuldigheid, zo waart 's mans majesteit.
Gevoelig voor zyn deugt, doch zonder dankbaarheid,
Hield ik myn' naam en stam voor hem zeer lang verbor-

gen:

Voortslepene myn lot met afkeer, steeds vol zorgen,
Geduurig quynende in herdenking, met veel smart
Een feller vlam dan ooit opvoedende in myn hart,
Verwekte ik zonder hoop een gadelooze liefde,
Die my steeds teder voor een zielelooze griefde.
Dus steeds in wroegingen, in liefde, in 's hartenleet,
En zynde aan my de dag en nacht al even wreet,
Leide ik in Asië een bedroeft en lastig leven,
Door geen belang, dan dat van Corbulo, gedreven,
Steeds greetig naer 't gevaar, doch door een lot te snoot
Vondt ik den roem, daar ik slechts zocht een wisse doot.
'k Hadt reeds myn achtbaarheid en voorige eer vergeten,
Een leet van tien jaar hadt die in myn ziel gelleten,
Wanneer ik hoorde, dat Armenië haast stont
Een' Vorst t'ontfangen, op de keur des volks gegront;
Doch dat myn vader 't ryk door stil verzaamde troepen
Woudwingen, dat men hem tot Koning uit zou roepen.
Ik voelde op dat bericht, dat myn belang van staat
Weêr deedt herleven in myn ziel myn' ouden haat:
'k Ontdekte aanstonds daar op myn' naam en stam te
gader,

Misschien te veel gebelgt op myn' ontmenschte vader,
En tegen zynen roem uit jaloezy gekant,
Maakte ik dat Corbulo my koor tot afgezant.

HIERO.

Wat hoopt gy van dien naam? wat zoet zal ze u doen
smaaken?

Wat aanslag kan uw haat toch hier werkstellig maken?

Hebt gy vergeeten in wat groot gevaar, myn Heer,

Uw heete wraaklust u gewikkelt heeft wel eer?

Laat een vermeetele drift u niet te zeer verblinden.

Ach! wat begeert ge u, zo rampzalig, t'onderwinden?

RHADAMISTUS.

Weet ik het, Hiero? dol, onzeker, ongerust,

Misdadig zonder drift, en deugtzzaam zonder lust,

Rampzalig speeltuig van myn doodelyke smarte,

Kent zich wel in dien staat, waar in ik ben, myn harte?

Dat hart, door zorg op zorg oneindelyk bestreên,

Haat wel de zonde, maar bemint de deugt niet, neen!

En schoon het dagelyks door knaging werdt gereten,

'k Verzaak de misdaat niet in myn ontroert geweten.

Ik voel het naberouw, doch zonder vrucht! my plaagt

Een felle wroeging, die my onophoudlyk knaagt.

Ik ken my zelve niet, dan om my te vervloeken.

Wat weet ik, wat my hier doet komen, wat doet zoeken?

Of 't wel de wanhoop, of de min is, of de haat?

Zenobia is doodt! kunt gy in zulk een' staat,

Na zulk een' zwaaren slag de minste reden vinden,

Om my te vragen, wat ik my wil onderwinden?

Gedoemt, wanhoopig, en 't licht schuwende der zon,

Wilde ik, dat ik my aan 't heelal zelfs wreken kon.

Ik weet niet wat vergift my maakt dus dol te moede,

Maar, tot myn wanhoop toe, 't verandert al in woede.

'k Zoek hier den stichter van myn' ramp en droeffenis,

Natuur zegt my vergeefs, dat hy myn vader is;

Doch 't is misschien hier, dat de hemel, om myn boosheit,

Zich wil rechtvaardigen van zyne straffeloosheit;

Misschien dat my hier wacht d'onmydelyke schicht,

Te lang tot treffing van myn hoofd reeds opgelicht;
 En gaf 't wreet Godendom, dat d'uitgestelde straffen
 Niet langer marden, om my 't wraakvuur te verschaffen.

HIERO.

Vlucht uit dit doodlyk hof, ei vlucht, en haal, myn
 Heer,

Des hemels gramschap op uw hoofd niet zwaarder neêr;
 Ten minste, laat natuur uw wraaklust wat verzoeten.
 't Is alles heilig, wat uw oogen hier ontmoeten.
 Denk, zo ge u wreken wilt, dat gy moet elders gaan;
 Gy kunt met my den weg naer ons gebiet inslaan.

RHADAMISTUS.

Neen, neen, ik moet het lot volbrengen van myn leven;
 'k Moet Rome dienen, 'k moet my wreken, of hier sneven,
 Steeds tegen vaders wit gekant en aangestouwt,
 Heeft Rome zelfs haar recht en last my toevertrouwt,
 Verzekert, dat ik tot myn nadeel niet zal faalen,
 Om door zyn' ondergang haar roem in top te haalen.
 De Romer is voor een' onzekren kryg bevrees't,
 Die meer dan eens voor hem is schandelyk geweest;
 Hy wil Armenië behouden, of daar stookten
 Een twistvuur, dat steeds fel door onze nydt mag smookten.
 Door Cezars gift ben ik reeds Koning van dat ryk,
 Doordien hy waant, dat ik 't geleden ongelyk
 Haast door 't verwoesten van Hyberië zal wreken.
 Myns vaders gramschap is tot my te veel gebleken,
 Om zelfs te duchten, dat ooit eenig vrêverbondt
 Ons zal vereenigen op eenen vasten grondt.
 Dus is 't dat Rome, door elk eens verderf te brouwen,
 Zich komt meestresse van der Vorsten lot t'aanschouwen.

Dus is 't ontwerp dier stadt; dus weet zy haar beleid
 Te leiden langs den weg ter oppermogentheit:
 Dus om haar macht, hoe wreet, onwrikbaar vast te hechten;
 Durft zy aan myne wraak vertrouwen haare rechten:
 Zy zent my hier in een' ontzachelyken stant,
 Meer dan een zinnelooze en dollé, als Afgezant,

Die, door zyn drift vervoert, en heet op bloet te plengen;
 Bekwaam is zyne wrok tot 's vaders moort te brengen.
 'k Bespeur haar inzicht wel; maar myn vergramt ge-
 moedt

Omhelst dat uiterste en die wanhoop, hoe verwoedt.
 Dus is 't, dat ik uit haat tot Romè hem te gader,
 Thans weêr beschouwen kom 't paleis van mynen vader.

HIERO.

'k Ben mede een Afgezant: d'Armeners hebben my
 De rechten toevertrouwt van hunne heerschappy.
 Ik kwam om uit hun' last uw' broeder op te dragen
 Een kroon, die, ondanks ons, uw' vader kon behagen.
 'k Heb reeds gehoor verzocht, om aan dien dwingelant
 Te zeggen, dat zyn ziel vergeefs door kroonzucht brant;
 Dat om hun staatsbelang d'Armeners noch begeeren,
 Noch willen, dat hy hen als Vorst zal overheeren.
 Hy zal hier aanstonds zyn; maar gy, myn fleur, vreeft gy,
 Dat, spyt uw afzyn, en uw lang verschuilen, hy
 U niet...

RHADAMISTUS.

Hy zag my nooit sint myne tedre jaren,
 Noch zal natuur zich aan zyn ziel genoeg verklaaren;
 Om hem t'erinneren myn jeugdige gelaat.
 Ik vreesde alleen voor u; doch hadt ik u myn' staat
 Verborgen, gy misschien waart ook verblind gebleven.
 Ik heb van myne komst reeds kennisse gegeven,
 En meê gehoor verzocht... ik hoor den Vorst: wat heeft
 Myn ziel, die reeds van woede op zyn aannadring beeft,
 Al moeite, om haare drift naar reden voor te komen!
 Laat ons nochtans die felle opziedentheit betomen,
 En oeffnen het beleid van eenen Afgezant,
 Op dat ik Rome diene, en houde d'overhant.

TWEEDETOONEEL.

PHARASMANES, RHADAMISTUS, HIERO,
MITRANES, HYDASPES, *Lijfwacht.*

Schoon 't my bewuft is dat geen Prins, ten troon ver-
heven,

Aan twee Gezanten te gelyk gehoor moet geven;
Nochtans, dewyl myn laft 't Armenifch ryksbewint
Betreft, en zyn Gezant zich in uw hof bevint,
Verzoek ik, dat gy my wilt in zyn byzyn hooren.

PHARASMANES.

'k Zou buiten dit geval my daar met recht aan flooren,
En dat beletten, wyl zulk een beftaan geenzins
Voegt aan het wys beleid van een voorzichtig Prins;
Doch 'k wil my deze keer dit laten welbehagen,
En hooren met gedult, wat gy hebt voor te dragen.

RHADAMISTUS.

Een zegepralent volk, vermaart door roem en eer;
Dat heden van myn ftam zich dient by u myn Heer,
En uwen aanflag weet, hoe gy hem tracht te heelen,
Verkondigt u door my zyn opperfte beveelen.
't Is niet dat Nero, trots op 's ryks gefteltenis,
Is onbewuft, wat hy aan u verſchuldigt is.
't Is Rome wel bekend, hoe ver uw oorlogszegen
Uw glorie opbeurt voor alle andere allerwegen,
En dat kloekmoedig volk is over uw beleid
Niet min verwondert, dan het eert uw dapperheit.
Maar gy weet mee, hoe ver zyn macht en kracht zich
ftrekken;

Des moet ge u wachten u zyn toorne te verwekken.
Armenië, onderzaat, of liever bondgenoot
Van Rome, wacht thans van haar keur, en uit haar
ſchoot,

Naar ouder wyze een' Vorft, tot voordeel van zyn ſtaten:

Gy

Gy weet het wel, myn Heer, en nochtans uw soldaten
 Zyn reeds in optocht naar de Phafis, langs 't gebergt
 Van Kaukasus, dat met zyn kruin de wolken tergt:
 De sneile Cyrus, langs haar boorden plat getreden,
 Vertoont uw vaanen, die reeds zwaaijen naar beneden:
 't Fier Rome, grimmig om dien toefel, haar bekent,
 Heeft tot die stoutheit nooit de Koningen gewent;
 En schoon zy, door haar recht dus lang ter zy te zetten,
 Uw overwinningen niet poogde te beletten,
 Schoon zy 't ryk Medië en Tigranes liet begaan,
 Begeert zy nochtans niet Armenië af te staan.
 'k Verklaar u dan den wil van Cezar; zyn begeeren
 Houdt in, dat gy u naar d'Araxes niet zult keeren.

PHARASMANES.

Schoon ik de dreiging van uw ydle reën veracht,
 'k Beken nochtans, dat ik die taal niet hadt verwacht.
 Soldaat van Corbulo, met welk een trots en tooren
 Durft gy my Neroos last in myn paleis doen hooren?
 En sint wanneer dacht hy, dat ik, die mynen naam
 Den aardkloot omvoerde op de wieken van de faam;
 En door de zege, alom door mynen arm bekomen,
 Reeds ben geleerd niet meer te tzidderen voor Romem,
 Vergetende myn' roem en glorie op een' dag,
 Nu voor zyn' Afgezant zou hebben meer ontzag?
 Ik, die een krygsvolk kweek, gehart door oorelogen;
 Waar mede ik dikwils zag de Romers onder d'oogen?
 Ik, die noch beven doe de Parthen, die tot schrik
 Der Romers zyn, en hen braveer elk oogenblik?
 Dat zegepralent volk heeft met zyn' staatsywagen,
 Ten prooy van zynen hoon, myn beelt nooit omgedragen;
 De schande, die myn arm hem toebracht, heeft alreë
 Den hoon gewrooken, die hy zo veel Vorsten deë.
 Maar waarom zyt gy toch in dit gewest gezonden?
 Wil Nero my hier door den oorelog verkonden?
 Hy zie wel toe: de pracht van dit onvruchtbaar oort
 Heeft niets, dat d'oogen of doet scheemren, of bekoort;
 Myn hofftoet zelfs, al wat gy hier ziet, ja de luister
 Van

Van myn paleis, 't is al maar wildt; en bar, en duister;
 De bittere natuur teelt hier, in steê van gout,
 Maar volk en yzer, daar dit ryk zich op vertrouwt:
 't Lant, onbequaam de zucht der menschen aan te spoo-

ren,

Heeft niets dat Rome, noch haar vrekheit, kan bekooren;
 Doch om te staken 't geen is buiten ons geschil;
 Gy zegt, dat Rome myn besluit beletten wil:
 Maar waarom, zo zy reeds myn aanslag heeft vernomen;
 Doet zy haar krygsvolk niet in 't velt, en herwaarts ko-

men?

Wat doen uw benden nu? sryt nu dat heerschent volk
 Slechts door Gezanten, en ontziet het speer en dolk?
 't Is door het yzer, en 't verwoesten van myn staten,
 Dat gy my dwingen moest myn opzet na te laten;
 Niet door een ydle reên, den Roomschen naam on-

waart,

Wanneer ik my een' weg wil baanen door myn zwaart;
 En Corbulo mischien gaan trotsen aan d'Euphrates,
 Door my te wenden van het ryk van Mithridates.

RHADAMISTUS.

Het Roomsche volk, dat fier en edelmoedig is,
 Waarschouwt zyn vyanden tot hun behoudenis;
 En zo gy weigert naer zyn stemme thans te hooren,
 Beef voor de rampen tot uw' ondergang beschooren.
 Zyt gy hovaardig op uw voorge heldendaân,
 Dien hoogmoet zullen wy wel haast te gront doen gaan.

PHARASMANES.

'k Zal wachten, zonder my daar over eens t'ontroeren,
 Al wat uw Roomsche volk zal weten uit te voeren.

HIERO.

Indien dat moedig volk de keur ons van een' Prins
 Gewillig overliet, myn Heer, vermoedt geenzins,
 Dat gy d'Armeners, naar uw lust en welbehagen,
 Zoudt kunnen brengen om hun ryk u op te dragen.
 De Parther nydig, en de Romer ongerust,
 Zoude elk van allen kant bestooken onze kust.

d'Armeners, bezig om hun rampen te betreuren,
 Rekhalzen naer een' Vorst, die hen weêr op mag beuren;
 Dat volk wenscht maar om vrede, en onder uw gezag
 Zou't nooit beschouwen dien zo lang gewenschten dag.
 De deugden, die gy hebt, en die uw hart versieren,
 Uw heldendaden, en beruchte krygslaurieren,
 Al deze zyn by ons in waarde, en hoog geacht,
 Doch uw heerschezuchtigheid is ons niet min verdacht;
 En wy verlangen maar een' Koning te bekomen,
 Niet haatlyk aan den Parth, en trouw aan 't volk van
 Romen:

In 't ent, wanneer ge ons tracht te brengen onder 't juk,
 Brouwt gy den ondergang veel eer dan ons geluk.

PHARASMANES.

In dit vertoog, met zo veel ydelheên doorweven,
 Min door de reden dan door Romen ingegeven,
 Bespeur ik al te klaar, wat u dus spreken doet.
 Wel, wyl dan 't oorlogsvuur het vonnis vellen moet,
 Zult gy haast weten, of der Romers dwinglandyë,
 Of my betaamt te staan naar uwe heerschappyë;
 En of, spyt zelfs uw vrees en averechts beleid,
 Een ander op u heeft meer recht, meer wettigheid:
 Aan wien toch zou myn recht dan over zyn gedragen?
 Wie moet zyn erfgenaam van broeder, zoon en magen?

RHADAMISTUS.

Hoe! gy, myn Heer, die hun verderf hebt voortgebracht?
 Gy erven, van die gy zo grimmig hebt geflacht?

PHARASMANES.

Wat hoor ik! durft gy my in myn paleis dus hoonen?
 Myn lyfwacht!

HIERO.

Ach! myn Heer, kunt ge u gevoelig toonen?

PHARASMANES.

Dank vry den naam, waar mede u Nero heeft verëert;
 Die heilige naam alleen, waar op gy my braveert,
 Ontruikt u myne wraak, waaraan, al moest ik sneven,
 Ik d'onbeschaamtheit van uw tong zou overgeven.

In

In spyt des rangs, dien gy bekleet als Afgezant,
 Wyk, zyt gy vroet, myn' toorn, reeds lichter laage in brant;
 Keer weêr, en boodschap en aan Corbulo en Romen,
 Hoe Neroos last alhier by my werdt aangenomen.

DERDE TOONEEL.

RHADAMISTUS, HIERO.

HIERO.
 W at doet gy, Heer? wanneer gy alles, wat gy ziet.?

RHADAMISTUS.

Wat wilt gy, Hiero? my bedwingen konde ik niet;
 Daar by, hem tergende, verzeker ik myn poogen,
 Door zulk een ruchtbaarheid verschalk ik Romes oogen.
 My blyft maar over, op dat ik myn' last volvoer',
 Dat ik Hyberië in zyn ingewant beroer',
 Een tweespaalt brouwe, die hier arbeit mag verschaffen
 Aan hem, die door zyn waan elkeen durft tegen blaffen.
 Zyn onderzaten, door zyn heerschezucht steeds ontrust,
 Afkeurig volgende zyn blakende oorlogslust,
 Zyn all' zyn vyanden, en haten hem te gader.
 Kom, spooren wy hunn' geest noch feller op myn vader;
 Ik, tot een meerdere wraak van zyne razerny,
 Zal zelfs myn' broeder zien te trekken op myn zy.
 Ik weet een middel om zyn trouwheit te verwrikken;
 Ten minste, laat ons hem met my in 't kwaat verstrikken.
 Een Vorst, die teffens is een vader wrang van aart
 En dwinglant, is een krooft, dat hem gelykt, wel waart.

Einde van het Tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

RHADAMISTUS, *alleen.*

Myn broeder wenscht met my in 't heimelyk te spreken?

Zou hy my kennen? Goôn! wat mag hem zyn gebleken?

Het zy zo 't wil; hy koome. Ik voel dat myne wraak

Zich reeds vleit met de hoop, het zoetste zielsvermaak.

Hy kan niet wenschen my in 't heimlyk t'onderhouden,

Dan aangedreven, door zyns vaders misvertrouwen,

Tot breking van zyn plicht. Hy komt: 'k merk zyn verdriet.

'k Ben 't eenigst offer van een' wreden vader niet.

TWEDE TOONEEL.

RHADAMISTUS, ARZAMES.

ARZAMES.

Zo vaders oogen my niet komen te misleiden;

Is hy gansch toornig en misnoegt van u gescheiden;

En kenne ik al te wel zyn trotsheit, steeds zo straf,

Dat ik zou denken, dat hy u vernoeging gaf.

Mag ik op dat vermoên, en zonder te verbreken

't Ontzag uws rangs, myn Heer, in veiligheid u spreken?

Mag ik vertrouwen dat my Rome hooren zal,

En my afzondren van myns vaders ongeval?

RHADAMISTUS.

Schoon hy 't ontzag schont, dat ik wettig heb bekomen,

Verwacht vry alles van uw deugden, en van Romens;

Het is van heden niet, dat zy uw heusheit acht.

ARZAMES.

Wat zal die heusheit, wat die deugt, u zyn verdacht?

Ik vrees, myn Heer, dat ik in dit gesprek zal krenken

Al

Al 't goed, dat gy van my en myne deugt moogt denken.

Wat ook het leet mag zyn, dat my ter neder slaat,
Ik voel wel, dat myn ziel geen mindre schult begaat;
En dat ik, schoon ik werdt door wroegingen bestreden,
Met meerder toefstel doe te kort myn deugtzzaamheden.
Ik weet, zo draa de kryg werdt tuffchen ons verklaart,
Waar toe myn vader reeds zyn oorlogsmacht vergaart,
Dat ik u niet mag zien, veel minder u mag spreken,
Dan met myn trouw en plicht gelykelyk te breken:
Ik weet het, en nochtans, met grooter schult belaân,
Roepe ik thans Romes hulpe en uw meedoogen aan.
Een straffe vader, die myn heil niet wil gedoogen,
Dwingt my dat ik u zoeke, en smeeke om uw vermoogen.

'k Zal tot verschooning van myn misdaat u, myn Heer,
Al 't doen myns vaders op het snootste nimmermeer
Afmalen voor uw oog, wat my ook staat te vrezén:
O neen; schoon hy zo straf, zo wreet voor my mag wézen,

Schoon ik het doelwit ben van zyne grimmigheid,
Hy is niet min voor my een Vorst vol majesteit.

't Is waar, dat nooit natuur zyn ziel zo wist te leiden,
Om van zyn vyanden zyn zoonen t'onderscheiden,
Of 't bloet t'erkennen, dat van hem zyn oorspronk nam.
Ik ben 't alleen niet van zyn' koninklyken Itam,
Die zyne strafheit heeft verwezen, om te smaken
Het wrangste lot, dat een onedle ziel kon wraken.

'k Hadt noch een' broeder, Heer, doorluchtig en vermaart,

Om zyne dapperheit een beter noodlot waart.

Helaas! wat moet ik noch zyn ongeval beklagen!

Neen, een rampzaliger heeft d'aarde nooit gedragen!

Een vader tegen 't bloet, zyn eigen bloet, gekant,

Heeft zelf het gladde staal in 't hart zyns zoons geplant.

Misschien dat my, om hem in rampen t'evenaaren,

Dezelve hant, te wreet om 't bloet zyns zoons te sparen,

Noch heden treffen zal; en 't yzer, snoot bemorft
 Door 't broederlyke bloet, my wringen in de borst.
 Meer schuldig noch als hy, staat my niet min te wacht-
 ten; (ten,
 Doch dit is 't niet, dat meest bekommert myn gedach-
 O neen, de doodt heeft niets dat my voortaan vervaart;
 De zorg, die my ontroert, is van een' andren aart.

RHADAMISTUS.

Wat ook uw aanslag zy, gy kunt u my vertrouwen,
 En u volkomen van myn hulp verzekert houwen.
 'k Voel, op dien dwingelant veel meer als gy gestoort,
 Dat my zyn naam alleen tot felle gramschap spoort.
 Ik, t'eenemaal voor u, en met uw deugt bewogen,
 Neem deel in uwen ramp, schoon duister voor myn
 oogen.

Zoo ge al 't belang wift, dat ik in u neem, gy zoudt
 De smart haast stillen, die uw ziel dit onheil brouwt.
 Spreek, Prins, is 't noodig, dat de Roomsche Monarchyë
 Zich tegen dien barbaar en zyne dwinglandyë
 Met spoet in 't harnas gespe, en alles stelle in brant?
 'k Verzecker u dat ik, met u in een verstant,
 Thans met dezelve zucht tot wraak ben ingenomen.
 Zo 't nodig is, dat ik hier Corbulo doe komen,
 Wat uw besluit ook zy, wy zullen haast uw lust
 Vernoeving geven, en verzekeren uw rust,
 Al moesten wy voor u Armenië verwinnen.

ARZAMES.

Wat voorstel! welk een raad! wat brengt gy my te
 binnen?

Hoe quaalyk kent gy noch dit hart en zyn bestaan!
 Zou ik myn Vader en myn vaderlant verraân?
 Zou ik de Roomsche macht in zyne staten voeren,
 En heel Hyberië in zyn ingewant beroeren?
 Ach! zo ik dus myn trouw moet schenden, heeft van my
 Niet meer te wachten die beruchte Monarchy:
 Ik eisch niet meer van haar, zo ik zo snoot moet kopen
 Een weldaat, daar myn ziel zo wettig op dorst hopen;
 En

En ik zie klaar, dat ik, gedrukt door tegenspoet,
Een andren steun voor een rampzaalge zoeken moet.
Ik dacht dat Rome voor alle aardfche stervelingen
Zo nut was als de Goôn, zo trouw in alle dingen;
'k Dacht, dat gedrukt te zyn genoeg was, om van haar
Gesteunt te werden in zyn rampspoet en gevaar.

'k Durf dat noch denken; en met die hoop ingenomen,
Vergun my, dat ik om de bystant smeek van Roman.
Het is voor een slavin, die hier beweent haar smart,
En zich van my dient tot beweegnis van uw hart;
Het is voor een slavin, met ramp op ramp bestreden,
Een beter lot wel waart om haar bekoorlykheden.
Indien men op haar deugt haar' stam zal giffen, moet
Zy waarlyk zyn geteelt van een doorluchtig bloet.
Zy toont ons klaar genoeg haar adelyke ständen,
Wanneer zy haar belang den Romer stelt in handen.
Zy zelf wil u hier zien en spreken, doch alleen;
Geen mensch is ooit uw zorg zo waart geweest voor-
heen.

Myn vader, lang door een verwoede min gedreven,
Wil my beroven 't geen my ovrig is gebleven,
Dat in myn rampen my verrukte, en overwon,
En slechts myn ziel, myn Heer, aan hem betwiften kon.
'k Verzoek uw bystant niet, om als een aardsverrader
Haar weêr t'ontroven op myn beurt aan mynen vader;
Neen! schoon hy afftant deedt van zyn slavinne aan my,
Myn lot waar daarom niet van alle smarten vry;
Ik tracht die schoonheit slechts te redden, te behouwen,
Zelfs zonder hoop van haar ooit wederom t'aanschou-

R H A D A M I S T U S. (wen.

Ontbloot van alle macht, van weinig stoet voorzien,
Is alles wat ik kan, een schuilplaats u te biên.

A R Z A M E S.

En alles wat ik wil. Myn ziel is wel te vreden,
En ik ga myne vlyt tot haar vertrek besteden.
'k Gevoel, geroert door iets, dat my te boven gaat,
Dat ik Ismeene thans met minder leet verlaat;

En 't is tot stilling van myn smarten in dit leven
 Genoeg, myn Heer; dat ik ze aan u mag overgeven!
 Ach! kon ik my aan u, ten koste van myn bloet,
 Toch quytten voor dien dienst, die my uw goedheit doet;
 Maar myn ramp wil, dat, om die weldaat te beloonen,
 Ik slechts de weldaat zelf tot offring u kan toonen.

RHADAMISTUS.

'k Begeer van u ook, Prins, geen' loon van andren aart;
 Kan hy niet uwer zyn, hy is wel myner waart:
 Gedoog, dat ik voortaan u tot een broeder strekke,
 En uit het doolhof, dat uw smart veroorzaakt, trekke.
 'k Beklaag u, Prins, dat gy een vader hebt zo wreet.
 Maar, waarom zal zyn toorn u brouwen zo veel leet?
 Waarom wilt gy Ismeene en haar bekoorlyke oogen
 Verlaten, zo uw ziel is doór hunn' glans bewogen?
 Vertrouw haar lot en 't uwe aan myne trouwe en borg,
 En volgt me op zekre plaats, bevryt van alle zorg.
 Gevoelig om uw leet, kan ik niet zonder smarte
 Ten prooy u laten aan uws vaders bitter harte.
 Ik merk aan uw gezicht, dat u myn raadt mishaaft;
 Doch zo gy wist, wie ze u met ziel en monde opdraagt...

ARZAMES.

Geef my een' raadt, myn Heer, die ik vry na mag ko-
 men, (men.
 Meer waardig aan myn' plicht, en een' Gezant van Ro-
 Op morgen meent de Vorst uit dit paleis te gaan,
 Om naar Armenië den weg voort in te slaan;
 Wy moeten heden hem Ismeene zien t'onfschaken;
 Myn vader kan ons haast die zaak ondoenlyk maken;
 En zy heeft in haar noodt geen andre hoope meer,
 Dan die zy op uw hulp en goedheit vest, myn Heer.
 Reeds op uw wys beleid en deugden, vol vertrouwen,
 Wacht zy met smart om u te mogen onderhouden.
 Vaar wel, myn Heer, vaar wel, myn byzyn zou misfchien
 Beletten, dat zy u haar 's hartengront liet zien.

DERDE TOONEEL.

RHADAMISTUS, *alleen.*

Is't dus dan dat uw haat, barbaar, ontmenschte vader,
 Zich tegen 't bloet verklaart, gesprooten uit uw ader?
 Vrees, wyl de liefde reeds Arzames ziel regeert,
 En door haar doodlyk vuur hem innerlyk verteert,
 Dat zelfs dat bloet, zo vaak versmaat, aan 't muiten
 raake,

En, door uw woên gebelgt, van felle gramschap blaake.
 Hoe groot 't ontzag ook van dien vroomen zoon zy,
 waar

Zyn toch meêminnaars, die niet wrokken op elkaâr?
 Neen, daar is geen gemoedt, hoe groot, hoe hoog
 verheven,

Dat door de min niet werd tot zondigen gedreven.
 Maar 'k tracht vergeefs zyn ziel t'ontwortlen van haar
 plicht;

Myn broeder, wiens gemoedt voor geene aanloksels
 zwicht,

Is tot geen zondigen, gelyk ik ben, geboren.
 Waart gy een' zoon zo trouw wel waart, tieran! uw
 tooren

En strafheit noopen zelfs zyn deugden sterker aan;
 Niets kan zyn trouw en plicht van 't rechte spoor doen
 gaan,

En onderworpen steeds... Wat voorbeelt voor my!
 Goden!

Hebt gy myn broeder, schoon geboren uit dien snooden,
 Dan met die deugt gekroont, verfiert met zo veel trouw,
 Op dat ik vaders aart te meer gelyken zou!

Wat is 't, dat myne woede en razerny durft waanen?
 Een zoon t'ontrukken aan de deugt, en hem te baanen
 Een' weg tot gruwelen? ach! volgen wy haar eer;
 Dat vry natuur verwinne, en myn gemoed herkeer?
 Heb ik d'invloejingen van haar geduchte machten

Niet lang genoeg gesmoort, gedempt met al myn krachten?
 Wat zeg ik? moet ik dan voortaan, en min gestoort,
 Haar stemme hooren, als myn vader die niet hoort?
 O wrede vaders! zyt gy meer als wy ontslagen
 Van't recht der deugt, en van de reden na te jagen?
 Wat voorrecht hebt gy meer als wy, om niet in acht
 Te nemen, 't geen de deugt in haare plicht betracht?

VIERDE TOONEEL.

RHADAMISTUS, HIERO.

Ach! Hiero, 'k heb niets met myn poogingen ver-
 kregen:

Myn vroomme broeder, hoe rampzalig allerwegen,
 Lydt d'overdwarsing van zyn liefde, en smoort haar
 stem:

Indien de min niet kan, wat wacht men dan van hem?
 Wat deugt bezielt hem! en wat snoodheit spoort myn
 lusten!

Ik ben de hoop quyt van Hyberie t'ontrusten.
 De Vorst gaat morgen naer Armenie; wel aan,
 Voorkomen wy hem daar; laat ons de gruweldaan
 Volvoeren, daar het lot my noch toe schynt te sparen.
 Ik wacht maar nae Ismene om met u voort te varen;
 Gy weet dat Pharasmaan, door haar bekoorlykheên
 Betovert, met die schoone in't huwelyk wil treên...

HIERO.

Wel hoe, myn Heer?

RHADAMISTUS.

Zy kan my thans te stede komen;
 Men zegt, zy is het bloet eens Bondgenoots van Romen.
 Kan ik een bystant aan myn' broeder, die my haar
 Reeds waart doet houden, dan ontzeggen? ver van daar!
 Daar by, is 't niet genoeg om haar van hier te schaaken,
 Dat haar bekoorlykheên myns vaders ziel doen blaken?

Zy

Zy strekt een borg aan my. 'k Verwacht haar hier; verspie
Dees' plaats rondom, op dat geen mensch onshoore of zie.
Gaa heen, zy komt daar licht; begunstig onze reden,
En maak dat zy my kan naar wensch haar zaak ontle-
den.

V Y F D E T O O N E E L.

R H A D A M I S T U S, Z E N O B I A.

Z E N O B I A.
I s 't aan rampzalige, die zuchten onder 't juk
Eens trofsen dwinglants, en bestulpt met smart en
druk,

Georeloft, myn Heer, hoewel in slavernyë,
Te smeken om de hulp der Roomsche Monarchyë?
Mag ik de zorg, tot heul van myn ellende en val
By u verzoeken van die Heerschers van 't heelal?
De hemel, die het al voor hunne macht doet vrezen...

R H A D A M I S T U S.

Wat 's dit! rampzalige! wat hoor ik! welk een wezen!
Wat stem! gerechte Goôn, wat voorwerp! welk een
licht

Vertoont zich thans voor myn onmenschelyk gezicht!

Z E N O B I A.

Hoe! kan myn oog uw ziel zulk een ontroering geven,
Myn Heer?

R H A D A M I S T U S.

Ach! zo myn hant niet hadt berooft van 't leven...

Z E N O B I A.

Wat hoor ik! welk berouw! helaas! ik beef van schrik!
Wat droef herdenken treft myn hart dit oogenblik!
Waar ben ik? ach! myn ziel begint haar kracht te missen!
Beneem, myn Heer, beneem my myne ontroerenissen!
Myn bloet heeft zich gestremt in 't binnenst van myn hart.

R H A D A M I S T U S.

Ach! 'k twyffel niet meer naar de drift, die my verwacht.

Myn hant ! hebt gy dan maar de helft van 't feit bedreeven?

Slachtoffer van een wrede, onwaardig 't licht en 't leven!
 Droef voorwerp van een min, wanhoopende, verdacht,
 En die myn dolheit tot het uiterst heeft gebracht!
 Na zo veel woede, die my noopte om u te dooden,
 Zyt gy 't Zenobia?

ZENOBIA.

Zenobia! o Goden!

O wrede, doch my noch zo waarde, bruidegom!
 Zyt gy het Rhadamist? zie ik u wederom?

RHADAMISTUS.

Kan wel uw ziel, zo schoon van glans, zo vry van vlekken,

Dat noch een oogenblik, Mevrouw, in twyffel trekken?
 Ja, 'k ben die wreedaart, die ontmenschte, die barbaar,
 Die trouwelooze, die verwoede moordenaar;
 Gaf toch Jupyn, dat gy me, als 't voorbeeld der tierannen;
 Voor eeuwig uit uw ziel en zinnen hadt gebannen!
 Goôn! die my haar hergeeft; waarom hergeeft gy dan
 Haar niet aan een, die zich haar waardig noemen kan?
 Door wat geluk, als door myn waar berouw bewoogen,

Staan zy noch toe, dat my uw luister straale in d'oogen?
 Maar ach! moest ik myn bruit, myn lieve bruit, dan in
 't Paleis myns vaders noch ontmoeten als slavin?
 Goôn! heb ik niet genoeg betreurt myn euveldaden?
 Moet gy myn ziel noch met dat voorwerp overladen?
 O minlyke offerhant van myn uitzinnigheid!
 Wat maakt me al wat ik zie misdadig! maar, gy schreit?
 Uw traanen vloeijen?

ZENOBIA.

Ach! kan ik, en u aanschouwen,
 En myne traanen, en myn zuchten wederhouwen?
 O wrede, gaf Jupyn, dat uw bloergierge hant
 Geen andre als my het staal ooit hadde in 't hart geplant!
 Myn toorenlooze ziel, door uw gezicht bevredigt,
 Zou

Zou haast vergeten, hoe zy wierdt door u beledigt;
 De min, verschoonende uw jaloersche razerny,
 Gaf met gewenschte vreugde u wederom aan my.
 Denk echter niet, dat ik, en zonder mededoogen;
 U wederom kan zien met wrange en hatende oogten.

R H A D A M I S T U S.

Hoe! ver van my voortaan met schaamte en bittere spyt
 Te drukken, en myn ziel te doemen voor altydt,
 Is 't zelf Zenobia die vreeft van my te haten?
 En, als vergetende haars vaders moort en staten,
 En al de wreetheit door myn razerny verricht,
 Zich wil ontschuldigen, ô Goôn! voor myn gezicht?
 Helaas! straf my veel eer: uw doodelyke goedheit,
 Zelfs my vergevende, behout van myn verwoedheit.
 Ei, spaar myn bloet geensints: beroof my zelfs 't geluk
 Van u t'aanschouwen tot een' troost in mynen druk.

Hy valt haar te voet.

Moet ik, om u daar toe te prikkelen, uw voeten
 Omhelzen, op dat ik myn razerny mag boeten?
 Denk tot wat prys ik wierdt uw' bruidegom; 't wil al,
 Zelfs tot myn min toe, dat ik 't leven missen zal.
 Die 't quaat niet straft, werdt zelfs meêplichtig aan de
 zonden.

Stoot toe; maar denk, schoon ik myn eeden heb ge-
 schonden,

U hoonde en griede door de drift van mynen geest,
 Dat gy nooit uit myn ziel afwezent zyt geweest;
 Dat, zo het naberouw voor onschult kon verstrekken,
 Ik bittren haat noch wraak in u zou kunnen wekken;
 En dat, in spyt uws toorns, myn grootste razerny
 Alleen was, dat gy wierdt te reêr bemint van my.

Z E N O B I A.

Sta op, 'k vergeef het u; 'k heb deernis met uw smarte.
 Waar toe dient dit berouw, dat u verscheurt het harte?
 Myn ziel, die onvermoeit zich aan de deugt verbint,
 Zal nimmer haten, 't geen zy eertyds heeft bemint.
 Zeg my in wat geweest gy voortaan wenicht te leven:

Spreek maar, en ik zal my met u daar heen begeven;
 Geruft dat het berouw, dat dus uw ziel beschreit,
 Meer voortkomt van uw deugt dan uw rampzaligheid:
 Gelukkig zeker, zo myn vlyt voor u kon strekken
 Ten voorbeelde, om daar door d'Armeners op te wek-

ken,
 Uw macht t'erkennen als myn ziel, die daar voor
 zwicht,

Of slechts te leeren het betrachten van hunn' plicht.

RHADAMISTUS.

Gerechte Goôn! kan 't zyn, dat d'yffelykfte zonden
 Met zo veel deugden aan elkander zyn verbonden!
 Dat gy aan 't lot van een' ontzinden hebt gepaart
 't Volmaakfte voorwerp, dat uw eigen hant was waart!
 Hoe! kunt gy my weêr zien, en zonder dat myn woede,
 De schim uws vaders, snoot vermoort in koelen bloede,
 Noch broeders liefde, een Prins zo zeer berucht alom,
 U doen vervloeken uw' rampzaalgen bruidegom?
 Hoe! kan ik waanen, dat ge Arzames min zoudt wra-

ken,
 En, als gevoeleloos, niet om zyn deugden blaken?
 Wat zeg ik? is myn heil noch niet te groot, zo gy
 De minfte liefde uit plicht noch over hebt voor my?

ZENOBIË.

Verban die achterdocht, die myn gemoedt zou tergen,
 Of wil uw minnenydt, voor my onwaart, verbergen;
 En denk vry dat een ziel, die u vergeeft en acht,
 Nooit zonder misdaat werdt gehouden voor verdacht.

RHADAMISTUS.

Vergeef, myn waarde bruit, myn zinnelooze liefde,
 Vergeef een achterdocht, die my met weêrzin griefde,
 Min uwer waardig dan uws bruingoms, meer gegront
 Om u te hoonen, dan myn ziel daar recht toe vondt.
 Geef my uw hart herom; gewaardig aan myn zuchten
 Om heden met my naer Armenië te vluchten:
 'k Ben Koning van dat ryk door Cezar: kom beschouw,
 Hoe ik myn misdaân daar zal boeten door berouw.

Myn

Myn Hiero is alhier; wy mogen op hem bouwen,
 En kunnen onze vlucht aan zyne zorg vertrouwen.
 Ei, wacht myn komst hier af, ik zal 'er zyn, als 't licht
 Zyn fakkel heeft gedooft, en voor de naarheit zwicht.
 Laat, als het lot ons weêr vereenigt, ons niet beiden,
 Dat een barbaarsche hant voor eeuwig ons komt scheiden;
 Vaar wel.

ZENOBIA.

Vaar wel; myn ziel, geruft en overheert,
 Zal willig volgen, 't geen uw hart op haar begeert.

ZESDE TONEEL.

RHADAMISTUS, *alleen.*

O Goden! die my haar herom geeft, om myn wens-
 fchen
 Te kroonen; my, hoe snoot, den blydften aller men-
 fchen
 Te maken, door een gaaf zo heerlyk; gun aan my
 Doch een gemoedt, dat deze uw weldaan waardig zy!

Einde van het Derde Bedryf.

RHADAMISTUS
VIERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

ZENOBIA, PHENICIA:

Mevrouw, ik bidt blyf staan. Hoe! vreesst gy my
t'ontdekken,

Wat uit uw oogen kan dien vloedt van traanen trekken?
Hebt gy een zielsgeheim, dat ik niet weten mag,
Na zo veel zaken my vertrouwt op dezen dag?
Arzames gaat van hier... gy zucht! zou dan de smarte
En 't straffe noodlot van dien Prins u gaan ter harte?
Baart hy die zuchten? hy die traanen? ach! hy gaat,
En zich verbeeldende dat gy zyn min versmaat,
Als balling uit dit hof, op dat hy zyn Ismeene
Betreure in Colchos, en zyn groot verlies beweene.

ZENOBIA.

Ach! ver dat ik u zou vertrouwen myne smart,
Zo schuldig, waarom kan myn fel benepen hart
Die schande van myn ziel niet in myn traanen smooren?
Laat af, Phenicia, ik wil u niet meer hooren.
'k Verwacht hier den Gezant van Cezar Nero; laat,
Laat ons alleen.

TWEDE TOONEEL.

ZENOBIA, *alleen.*

Wat is 't, dat my te hoopen staat?
O onvoorzichtige! waar wordt gy toe gedreven,
Om u gansch over aan een' blinden plicht te geven?
'k Voorkoom hier zelfs den nacht en duisternis; voor
wien?
Voor een' ontmenschten, die myn bloet niet heeft ontzien;
Voor

Voor een' meinédigen, meer als de hel te vrezen,
 En die natuur met recht heeft uit myn ziel verwezen.
 Vergeet ik dan zo licht, dat zyn barbaarsche hant
 't Moorddadig staal heeft in myns vaders borst geplant?
 Wat zeg ik? zelfs besmet met wettelooze lusten,
 Heb ik wel deugts genoeg om my om hem t'ontruffen?
 Zou hy wel heden zo misdadig zyn voor my,
 Indien myn ziel zich van een schuldig vuur vindt vry?
 Ach! laat ons zonder leet die snoode zucht versmooren;
 Myn bruigom is't alleen, naer wien myn ziel moet hoo-
 ren:

Schoon hy is wreet, hy is een gift van 't Godendom.
 't Staat my niet vry het doen van mynen bruidegom
 Te wraaken, noch van hem iets heilloos te vermoeden.
 Helaas! in weêrwil van myn rampen en zyn woeden,
 Was 't my onmoglyk hem herom te zien, en niet
 Geroert te worden door zyn doodelyk verdriet.
 Wat heeft de huwlyksbandt een wonderlyk vermogen!
 Men komt; wat voorwerp, Goôn! vertoont zich voor
 myne oogen!

D E R D E T O O N E E L:

A R Z A M E S, Z E N O B I A.

A R Z A M E S.

Hoe! zie ik u weêrom? zyt gy noch hier, Mevrouw?
 Wat Godt geeft my u weêr tot troost in mynen rouw?

Z E N O B I A.

Ach! vlie van my, myn Heer, gy waagt alhier uw leven.

A R Z A M E S.

Al moest myn vader my aanstonds den moortsteek geven,
 Zou ik wel eenig deel begeeren aan het licht,
 Wanneer ik missen moet uw godlyk aangezicht?
 Door zo veel smart verdrukt, eisch ik maar van de Goden
 Dat droevig zoet, dat hy my voor uw oog mag dooden.
 De ziel, zo diep geraakt, dat ik van u moet gaan,

Als

Als of myn liefde uw hart voor my hadt aangedaan,
Zoek ik alleen de doodt... Goôn! 'k zie uw traanen
vlieten!

Zoudt gy gevoelig zyn voor myne zielsverdrieten!
Was 't zo, het wrangste lot verzette my niet meer.

ZENOBIA.

Ach! ver van naer uw min te luisteren, myn Heer,
Zie slechts d'ontroering en den toefant van myn harte;
Ontferm u over myn erbarmelyke smarte.

Ei vlucht; ontzie het leet, dat my verdrukt, gy hebt
Een' medeminnaar, die in woede wellust schept.

Ach! zo hy u by my quam onverwacht verrassen,
Ik sturf van leet, en smoorde in myn geschreide plassen.
Vaar wel, myn Heer, vaar wel: indien myn bede op u
Ooit iets vermocht, ei smoor de driften, die u nu...

ARZAMES.

Wat medeminnaar, zo vervaarlyk, mag dat wezen?
Staat my een ander als de Koning dan te vrezen?

ZENOBIA.

Ach! zonder dat gy zoekt in dat geheim te treên,
Was 't niet genoeg, dat het uw vader was alleen?
Vlucht, Prins, en wil u aan myn traanen overgeven,
Vernoegt dat my uw ramp beweegt, en 't hart doet be-
ven.

Vertrek, eëlmoedig Prins, ei vlucht van stonden aan.

ARZAMES.

Zou ook een trouwloos vriend myn tedre min verraân?
Goôn! wat ontsteltenis komt in myn ziel gerezen!
Hoe! steeds meëminnaars, en zelf nooit bemint te we-
zen?

Vergeefs wilt gy dat ik zal vluchten; dat, Mevrouw,
Is my onmooglyk, schoon 't my 't leven kosten zou.
Gy weent, maar niet voor my. Wie is die medemin-
naar,

Ismeene? noem my toch den naam van dien verwinnaar.
Hoe komt dat gy noch in dit doodlyk hof verbeit?
Werdt u de hulp, door my verzocht, dan ook ontzeit?

Heeft

Heeft Cezars Afgezant dat onheil ons beſchooren?
Ach! laat my d'oorzaak van uw zielsontroering hoo-
ren.

Spreek; myn ſtantvaſtigheit, Mevrouw, zal daarom niet
Bezwyken, ſchoon 't myn ziel mocht aandoen met ver-
driet.

Hoe! zult gy nimmer uw ſtilzwygentheit verbreken?
Ik u nooit meuken met myn onophoudlyk ſmeken?
Verlaat my alles? en, tot meerdring van myn pyn,
Moet gy, ſchoon gy niet mint, ſteds onmeêdogenzyn?

ZENOBIA.

Wel aan, myn Heer, wel aan, ik zal u vergenoegen;
En my volkomen naer uw zielsbegeerte voegen:

Dat nodig onderricht betreft my meer als u.

Uw edelmoedigheid, aan my betoont tot nu,
Beloonde ik flecht, wilde ik 't geheim u niet vermonden,
Ik ben door 't huwlyk aan een ander man verbonden.

ARZAMES.

Gerechte Goôn!

ZENOBIA?

En hy, aan wien ik ben verknocht;
Is die Romein, wiens hulp gy hebt voor my verzocht.

ARZAMES.

Ach! was het Cezar zelfs, myn toorne, zo rechtvaardig...

ZENOBIA.

Bedwing d'oplopentheit dier drift, uw ziel onwaardig.
Maar 't is hem aan uw haat te lang reeds bloot geſtelt;
't Is een meêminnaar, die, ſchoon hy u ramp voorſpelt,
Uw mededogentheit meer waart is dan uw tooren,
Wiens naam uw ziel niet zal dan met ontroering hoo-
ren,

Aan u verbonden door den zoetſten knoop: 't is dan
Vorſt Rhadamistus.

ARZAMES.

Hoe! myn broeder?

ZENOBIA.

En myn man.

AR-

ARZAMES.

Zyt gy Zenobia? ô Goôn! moest, tot myn smarte,
 Dan zulk een snoode vlam ontfonken in myn harte?
 Wat ziel durft zich voortaan beroemen, naer 't geen my
 Thans overkomt, dat zy van zonde en quaat is vry?
 Ach! welk geheim ontdekt ge aan my, ô Koninginne?
 Beloont ge op deze wys dan d'allerteerste minne?

ZENOBIA.

Zulks wilde ik u zo veel verbergen als ik kon;
 Maar nu gy 't weet, en wie zyn ziel eer overwon;
 Moet gy voortaan myn eer en myne deugden spaaren.
 Wat u te doen staat, kan zyn naam u wel verklaren;
 Die zegt u, dat gy nu voor eeuwig moet den brant
 Der liefde smooren, die in u heeft d'overhant.
 't Geheim, myn' mondt ontglipt om u te vergenoegen;
 Doemt u tot zwygen, en uw hart daar naer te voegen.
 Myn ziel was aan haar' plicht te veel verbonden, om...
 'k Hoor iemant; vlucht, myn Heer, ach! 't is myn brui-
 degom.

VIERDE TOONEEL.

RHADAMISTUS, ZENOBIA, ARZAMES;
 HIERO.

RHADAMISTUS.

„Myn broeder!... Hiero, sta. Wat komt myn oog
 t'aanschouwen!

„Myn ziel kan nauwlyks haar ontroering wederhouwen.
 Wy zyn gereet, Mevrouw, het vallent avondlicht
 Zal met zyn schaduw haast verduistren elks gezicht.

ZENOBIA.

Dewyl ik my, myn Heer, u over heb gegeven,
 Houdt my hier niets; ik ben bereit met u te leven.
 Gy, meester van myn lot, kunt slechts gebieden, 'k zal,
 Waar gy me ook brengen wilt, u moedig volgen, al
 Was 't in de bitterste gewesten.

RHA-

RHADAMISTUS.

„ Snoode logen!

Ik dacht, Prins, dat gy al naer Colchos waart vertogen;
 Te wel bericht, waar na uws vaders gramschap tracht,
 Had ik, dat ik u hier zou vinden, niet verwacht:
 Maar wyl gy voor altyd Ismeene moet begeven,
 Zorgt gy zeer weinig voor 't behouden van uw leven;
 En daar gy vreezen moest een' vader, u zo wreet,
 Zie ik, dat ge u in dit zoet oogenblik vergeet.

ARZAMES.

(gen;

Wanneer een ziel haar min moet aan haar' plicht opdra-
 Acht zy 't gevaar niet, dat haar dreigt, of kan belagen;
 En dat zoet oogenblik, dat gy aan my verwytt,
 Staat duur een' minnaar, die 't moet missen voor altydt.
 'k Zie al te klaar, dat ik myn liefde moet verzaken,
 Ten minste kan 't my uw bejeegning kenbaar maken:
 Maar eer het duister u van hier vertrekken doe,
 Sta my, myn Heer, dat ik my uws beklage, eens toe.
 Waar aan toeschryf ik best de koelheit van uw reden?
 Wat baart my een onthaal van zo veel tegenheden?
 Deez' dag, deez' zelve dag, het heugt my wel, liet gy
 Op een veel teêrder wys uw vrientschap zien aan my.
 Myn vader, die gy my vertoont zo wreet te wezen,
 Is die meêminnaar niet, die 't meest my staat te vreezen;
 Daar is 'er, spyt zyn troon, een ander noch, meer wreet
 Als hy is, die my baart myn smartelykste leet.
 Myn taal verzet u, 'k merk uw toorne uit uw gepeinzen;
 Maar 't is hier uit, myn Heer, het is hier uit met veinzen:
 Natuur kan in myn ziel zich langer niet weêrstaan.
 Ach! waarom werdt uw hart ook zo niet aangedaan
 Door haar onsmoorbre stem, die zelfs uw ziel moet lo-
 ven!

Dan zou een wreet geheim my langer niet beroven
 Van u, myn broeder, thans te kennen, en vernoegt
 t'Omhelzen, nu het lot ons weder t'zamen voegt.
 Ach! wil u niet aan myne omhelzingen onttrekken;
 Waarom wilt gy dat zoet met bitterheit bevelken?

Keer weder tot my met een min gestoort gelaat:
 Verdruk my langer niet met een' onwaarden haat.
 't Is waar, haar schoonheit heeft myn ziel in min doen
 blaken; (ken.

Maar kende ik haar? des wil voor my uw koelheit sta-

RHADAMISTUS.

Wat hoor ik! hoe! dorst u Zenobia, ô Goôn!
 't Geheim myns levens dan vertrouwen? welk een hoon!
 Die zaken zyn voor my zulk een gewichtig teken,
 Dat ik my dwingen wil om daar niet van te spreken:
 En 't is uw deugt, die my van u verzekert houdt,
 Dat gy vergeeten zult dat ze u zyn toevertrouwt.
 Doch ik kan midlerwyl myn gramfchap naauw wêrhou-
 wen,

Mits zy u een geheim, zo wichtig, dorst vertrouwen;
 Dat moest ten minsten met myn stemming zyn geschiet,
 En eer verzwegen, dan ontdekt tot myn verdriet;
 Ja, zo ik iets daar van ooit wilde aan u verklaren,
 Myn liefde alleen tot u kon 't u wel openbaaren.
 Die myn verborgentheên trouwlooslyk durft verraân,
 Kan naar den naam niet van een schuldelooze staan,
 Noch vry, het zy hoe't zy, van snoode misdaat wezen.
 Uw deugt, Prins, die elk een kan uit uw oogen lezen,
 Is my bewuft, 't is waar, maar dat beneemt de smart,
 Noch d'achterdocht geenzints van myn beledigt hart.

ARZAMES.

Hoe! breit uw minnenydt, dus bitter, dus uitzinnig,
 Zich tot Zenobia dan uit, myn Heer, zo vinnig?
 Kunt gy dus hoonen, die...

ZENOBIA.

Myn Heer, laat hem begaan;
 Die hartstocht past wel aan een ziel met schult belaân.
 Gy kent myn' bruijom niet, noch 't zieden van zyn'
 tooren,
 Noch zyne oplopentheên, die naer geen reden hooren.
 Maar wyl men dus myn deugt durft hoonen, die thans
 vry

Van blaam is, Rhadamist, spreek op, en antwoord my:
 Waar over klaagt gy? baart uws broeders min uw
 klachten? (ten,

Barbaar, al was 't zo, dat myn ziel zyn deugt moest acht-
 De maar van uwe doot, zo meenigmaal verspreit,
 Laat die my geen meestres van myn genegentheit?

Waar dacht gy, dat my hadt een echtknoop toe ver-
 bonden,

Die op een' zelve dag gemaakt wierdt en geschonden?
 Wat voordeel meent gy uit dien dag te trekken, daar
 Myn bloet, myn min tot loon, gestort wierdt voor 't
 altaar?

Herroep het noodlot eens van myn doorluchte magen;
 Denk aan 't vergoote bloet, uw moortluft opgedragen,
 En overweeg dan eens, waar op gy bouwen kont,
 Wat liefde en trouw aan u verschuldigt was myn mont.

't Is waar dat ik, als met uws broeders ramp bewoogen,
 Ons beider lotgeheim verraân heb aan zyn oogen:

'k Weet echter niet, of ik 't daar door wel heb verraân;
 Maar weet, dat ik 't alleen heb voor uw eer gedaan.

Ik zocht alleen de hoop van zyne vlam te smooren,
 Een stem te dempen, die myn ziel nu niet mag hooren;
 Maar wyl ge uw achterdocht niet meer kunt toomen,
 ken

Dan vry dit hart, dat gy verdrukt, en wie ik ben;
 'k Zal 't door een enkele ichets u kennen doen, en laten
 Daar na u meester van myn noodlot en myn staten.

Uw broeder was my waart, 'k ontken het niet, noch wil
 Het zelfs nu loognen, of eens trekken in geschil;
 Maar hy, die zulks niet wift, zou 't heden noch niet
 weeten,

Wierdt door uw achterdocht myn hart niet fel gereeten.

Tegen Arzames.

Na die bekentenis zeg ik aan u niet meer;
 Gy kent te wel een hart als 't myne is, om, myn Heer,
 Te denken, dat ik het niet zou regeeren kunnen:
 Myn bruijom leeft, des kan myn ziel u niets vergunnen;

Myn liefde sterft voor u. Vaar wel; gy kent uw plicht;
Smoor dan uw vlam, en kom nooit weêr voor mynge-
zicht.

Tegen Rhadamistus.

Voor u, zo dra ik zal den naaften nacht beleven,
Zal ik op deze plaats my aan u overgeven;
Ik ken de woede wel van uwe minnenydt;
Maar 'k ben te moedig om te vrezen voor uw spyt.

V Y F D E T O O N E E L.

RHADAMISTUS, ARZAMES.

RHADAMISTUS.

Barbaar, als ik ben, zal ik dus haar deugt beloonen!
Dus en myn' broeder en myn bruit dan teffens hoonen!
Vaar wel, Prins; thans beschaamt myn dooling klaar te
zien,
Zal ik myn razerny gaan boeten voor haar kniën.

Z E S D E T O O N E E L.

ARZAMES *alleen.*

Waart doelwit van myn min: aanbidykfte aller vrou-
wen,
Volmaakfte voorwerp, dat myn oog ooit kwam beschou-
wen,
't Is dan gedaan! gy werdt voor eeuwig my ontroof!
Voor eeuwig! en uw zon voor myn gezicht gedooft!
ô Min! o wrede min! moest gy, om my te plagen,
Myn medeminnaars dan verkiezen uit myn magen?
Ach! vluchten wy van hier... Maar hoe! wat wil Mi-
trään,

ZEVENDE TOONEEL.

ARZAMES, MITRANES, *Lyfwacht.*

MITRANES.

Ik volg met leet myn plicht, myn Heer, maar Phara-
rasmaan,

Wiens gram gemoedt men nooit met bidden kon bewegen.

ARZAMES.

Wel nu?

MITRANES.

Wil, dat ik u zal vorderen uw' degen.

Gedoog. . .

ARZAMES.

Daar is myn staal; maar wat heb ik misdaan?

MITRANES.

Daar van, myn Heer, konde ik de reden niet verstaan;
Doch 'k vrees voor u, en nooit heeft eenige vervoering
Van 's Konings gramfchap ons veroorzaakt meer ont-
roering.

Hy woelt, hy noemt uw' naam, hy raaft, hy knarffetant,
En dreigt met u gelyk den Roomschen Afgezant.
Ik hoorde een mompling by den Vorft, als of gy heden
Met iemand waart in een geheim gefprek getreden.

ARZAMES.

Mitraneſ, 't is genoeg: 'k ben over u voldaan:
Volvoer uw' laſt: waar gy my heen leit, wil ik gaan.
ô Noodlot! aan uw ſchicht zal ik my overgeven,
Spaar maar myn' broeder en Zenobia by 't leven.

Einde van het Vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

PHARASMANES, HYDASPES, *Lyfwacht.*

PHARASMANES.

Hydaspes, 't is dan waar, dat myn ontrouwe zoon
Verstant houdt met den vloek en vyant van myn kroon?
Die zoon, wel eer zo trouw, zo braaf, zo waart ge-
prezen,

Zo minnelyk, zou nu dan wederspanning wezen?
Die zoon, die al myn hoop was tegen 't Roomsche volk,
Vergeet dan dus zyn' plicht, en wet op my zyn dolk?
Ach! 't is te veel, dat gy Ismeene, o snô verrader!
Durft minnen, en dit ryk te kort doen met uw' vader!
Weêrstreven te gelyk myn glorie en myn min....
'k Heb eer uw' broeder om veel minder misdaat in...
Maar 't is vergeefs, dat ge een stoutmoedig Prins, ô
Romen!

Dus omzet, om daar door myn opzet voor te komen;
Niets kan zulks stremmen dan myn nederlaag en doodt;
Een vyandt min of meer baart my geen vrees of noodt.
De drift, die tegens u my doet zoo wettig zieden,
Komt my, o Romen! een slachtoffer meer t'aanbieden
In myn' ontrouwen zoon; koos hy uw zyde? hy! (my.
Hy wordt dan, tot myn wraak, zelfs een Romein voor
Maar wat zeit Hiero? deede gy u wel rondlyk hooren?
Weet hy wel, wat hem van myn goedheit is beschooren,
Zo hy myn' aanslag steunt, en 't volk met hoope voedt?

HYDASPES.

De hoop van weldaân raakt zeer weinig zyn gemoedt;
Steeds onbeweeglyk aan uw' opdracht, tot myn smarte,
Heeft hy getoont, myn Heer, een onverzetlyk harte,
'Zy dat hy waarelyk zyn' plicht wil volgen, of
Zyn macht tot hooger prys wil stellen aan dit hof.

Te wel bewuft, dat hy u dienen kan of fchaden,
Verzuimde ik niets om hem uw weldaân aan te raden.

PHARASMANES.

Wel aan; 't is dan vergeefs naer vrede meêr te ftaan.
Als moest de laft des krygs my eerloos doen vergaan,
Zal ik het oorlogsvuur in 't Roomfch geweft ontft-
ken,

En van dat trotfe fchuim de gansche werelt wreken.
Wat haat ik 't Roomfche volk ! de bloote naam alleen
Van zyn' Gezant vervoert myn ziel tot bitterheên,
En baart een afkeer van een doodelyk vermoogen ;
Zo dra hy zich alhier vertoonde voor myn oogen,
Ontroerde zich myn hart. Hy is het, die myn' zoon
Verleit heeft ; hy, die snoot belagen durft myn kroon !
Hier beide en te gelyk op een' dag aangekomen...
Die fchelm ! ha, 't is te veel ! 't belluit is reeds genomen.
Men haal ... maar 'k zie hem.

T W E E D E T O O N E E L.

PHARASMANES, ARZAMES, MITRANES,
HYDASPES, *Lyfwacht.*

PHARASMANES.

O trouwlooze ! ondankbre ! maar
Wat zeg ik ? in uw ziel licht reeds myn moordenaar !
O flaaf van Nero ! fpreek, wat hebt gy voorgenomen ?

Tegen Hydaspes.

Hydaspes, haal my hier den Afgezant van Romen.

Tegen Arzames.

Voor hem is 't, dat ik u befchaamen wil ; voor hem
Dat ik befchouwen wil, met wat gelaat de ftem
Des ooggetuigen van uw opzet u te voren
Zal komen, en hoe gy hem aan zult kunnen hooren.
Wy zullen daar na zien, of dan uw vloekgenoot
Zyn ftouthed houden zal in 't aanzien van de doodt.

Ik zie, gy doet thans van uw trouwheit geen betooning.

ARZAMES.

Die is daarom niet min oprecht voor mynen Koning.

PHARASMANES.

Zoon, 't licht onwaardig, maak, tot redding van uw leet,

Dat ik 't geheugen van uw snoot besluit vergeet.

O Goden! kenners van myn' haat, en ziel, en zinnen,

Konde ik een' vrient van dat vervloekte Romen winnen!

ARZAMES.

Dat schandige verwyf, my t'onrecht opgeleit,

Toont geen bewys in 't minst van myn ontrouwigheid.

Waar dient die smaat toe, waar die namen, my gegeven?

Heb ik de doot verdient, beroof my vry van 't leven;

Doch vlei u geenzins, dat ik, in dit ongeval,

U door vernedring om genade smeeken zal. (nen,

Zou een, die zich zo wreet tot myn verderf komt toe-

Een' medeminnaar noch begeeren te verschoonen?

Ik weet dat d'achterdocht, ook hoe gering, by u

De plaats van misdaat heeft gehouden, zelfs tot nu;

Dat hy, die gy verdenkt, reeds is gedoemt daar neven,

En dat gy nimmer hebt geweeten te vergeven.

Wie kon my schutten voor uw woede, heet op moort?

Gy, die my altydt doemde, en nooit my hebt gehoord?

PHARASMANES.

Wat zoudt gy zeggen om uw misdaat te verschoonen?

ARZAMES.

Al wat myn deugt u tot myn voordeel kan vertoonen;

Dat uw verdachte zoon, indien hy zyne trouw

Geschonden hadt, zich in uw macht niet geven zou.

PHARASMANES.

Hoe komt op heden dan dat heimlyk onderhouden,

Zo 't waar is, dat gy t'zaam geen' toeleg zoekt te brouwen?

Wanneer ik Rome haat, en haar myn ziel vervloekt,

Zyt gy my trouw, als gy haar' Afgezant bezoekt?

Hebt gy getracht met hem in 't heimelyk te spreken,

Om zyn' geleden hoon en smaat op my te wreken?

Want

Want gy hebt nimmer, dien ik haate, mogen zien,
 Dan om myn wraaklust of te schaân, of hulp te biên,
 Het een of 't ander heeft u van uw' plicht doen wyken;
 En 't is daar op, dat ik het vonnisse moet stryken.
 Verlicht my dan daar op; verdedig vry uw eer.

ARZAMES.

'k Heb niets, dat ik aan u meêr zeggen kan, myn Heer:
 't Is een geheim, dat u myn ziel niet kan verklaaren,
 En 't heiligste belang my dwingt voor u te spaaren.

DERDE TOONEEL.

PHARASMANES, ARZAMES, HYDASPES,
 MITRANES, *Lyfwacht.*

HYDASPES.
 d' Armenische Afgezant en die van 't Roomsche
 ryk. . .

PHARASMANES.

Wel nu?

HYDASPES.

Zyn reeds gevlucht, en hebben te gelyk
 Ismeen geschaakt.

PHARASMANES.

O Goôn! wat hoor ik! ha, verrader,
 Is dit uw toeleg met dien schelm dan op uw' vader?
 Dat myn verspreide wacht by een rukke, ieder een
 Zich voort vervaardige om myn voetspoor na te treên.
 Eerlooze! vlei u niet van ongestraft te leven.

HYDASPES.

Uw wacht, by eengerukt, heeft zich op weg begeven,
 En volgt de Romers reeds op 't spoor van allen kant.

PHARASMANES.

Ach! waarom kunt gy niet, o Rome! van myn hant,
 Als ooggetuige van hun straf, nu d'eerstelingen
 Ontfangen, daar myn wraak zo wettig naar zal dingen!

Hy wil weg gaan.

ARZAMES.

Ach! ik verlaat u niet, al moest ik sterven: neen!
 Leen my gehoor, ik zal aan u 't geheim ontleên.
 't Is geen Romein, myn heer, dien gy dus wilt vervolgen;
 Ver dat zyn oorspronk u moet maken zo verbolgen,
 Is hy gesprooten uit het heereykste bloet;
 Zelfs uit een bloet, geëert, en in dit hof gevoedt.
 Een bitter naberouw zou zyne dootd u baaren;
 In 't endt, zo gy hem spaart, zult gy met eene spaaren
 Ismenes bruijom; 't is...

PHARASMANES.

Volvoer uw list: meent gy,
 Dat dit zal stremmen myn gerechte razerny?

ARZAMES.

Ach! wil doch, dat ik u verzellen mag gehengen,
 'k Verbindt my uw slavin hier wederom te brengen.

PHARASMANES.

Trouwlooze! zwyg, en ga van my verrader, ga.
 Mitraan, verzeker hem. Gy alle volgt my na.

VIERDE TOONEEL.

ARZAMES, MITRANES.

ARZAMES.

O Goôn! getuigen van zyn dolheit, waart te haaten,
 Zult gy hem aan zyn woede en drift dan overlaten?
 Door wat lot mag het zyn, dat dit rampzalig uur
 Met gruwelen belaat de liefde en de natuur?
 Maar ik moest spreken, en misschien hadt hem bewo-
 gen
 De naam van zoon: natuur hadt mooglyk 't mededogen..
 Helaas! wat zou het zyn, schoon ik dien had gemelt?
 Ver van dat deze naam dien wreedaart hadt beknelt,
 Hadt die alleen gedient tot meerdring van zyn plagen.
 Wat zeg ik? ach! wat baat, wat baat my toch het klagen?
 Wat staat my in dien staat, waar in ik ben, noch al
 Te vreezen! Sterven wy: licht dat myn ongeval

Myns

Myns vaders ziel beweege, en koom' tot meely noden
 Van twee rampzalige, verlaten van de Goden.
 Myn waarde vriend, indien myns vaders bitter hart
 Uw ziel bewogen laat voor al myn ramp en smart,
 Neem ik tot u, tot u myn toevlucht vol vertrouwen.
 Ik eifch niet, dat gy zult myn noodlot tegenhouwen.
 Vrees niet, dat ik iets zal bestaan uit overmoedt.
 Maar zo gy kennis hadt aan dat doerluchtig bloet,
 Thans zo gedreigt, gy zoudt, ten koste van uw leven;
 Het wis beschermen, en het uwe daar voor geven.
 Volg my, myn waarde vriend; dat uw erbarming my
 Te hulp koom', het bewaar' voor 's vaders razerny.
 Ach! ben ik hulploos en ontwapent zo te vrezen,
 Dat uw onmeukbaar hart noch kan bekommert wezen?
 Ik eifch alleen van u, dat gy in aller spoedt
 My slechts geleiden wilt, daar ik den Vorst ontmoet.

M I T R A N E S.

Dat ik uw deugden eer, moet ik, o Prins! bekennen;
 Maar 'k volg myn' plicht, en zal uws vaders wet niet
 schennen. (van.

'k Verzoek dat gy my zulks niet vergt: ik schrik daar

A R Z A M E S.

Wel aan, dewyl u niets voor my bewegen kan...
 Maar ach! het is gedaan! ik zie hem herwaarts komen.
 O Goden! welk een bloet laat ge ons door d'adren
 stroomen!

* *Tegen Pharasmanes.*

„Myn broeder is van kant! * Ach! wat hebt gy bestaan?

V Y F D E T O O N E E L.

P H A R A S M A N E S, A R Z A M E S, M I T R A N E S,
 H Y D A S P E S, *Lyfswagt.*

P H A R A S M A N E S.

'k **H**eb my gewrooken, en myn gramschap is vol-
 daan.

'k Ontmoette omtrent dit hof den schelm, te meer ge-
 prikkelt
 Door

Door 't nakent onheil, daar hy zich hadt ingewikkelt!
 Een wal van lyken, die zyn arm reeds hadt gevelt,
 Weêrhielt de stoutften, als bevreesft voor zyn geweld:
 'k Heb hem tot tweemaal toe, en zonder iets te fchroomen,

Zien trachten om herom Ismeene te bekomen;
 Zyn yver wierdt daar toe zo krachtig aangefpoort,
 Dat hy tot tweemaal prangde en doordrong in de poort.
 In 't endt, geheel gebelgt om zyne uitzinnigheden,
 Ging ik in 't midden van zyn stoet hem tegentreden;
 Hier op verbleekte elk een, en heeft myn dappre hant,
 In fpyt der zyne, 't ftaal hem in het hart geplant.
 Ga, fnoode, zie hem in Ismeenes armen fterven:
 Ga 't loon ontfangen, dat uw ontrouw kon verwerven.

ARZAMES.

Hoe! hy is doodt, myn Heer? ftoot toe, ftoot toe, en fpaar,
 Na zulk een wreden flag, uw' zoon niet, moort my maar.
 „ O Goden! hebt gy my myn broeder weêr gegeven,
 „ Op dat hy door de hant myns vaders dus zou fneven;
 Mitranes, ik bezwyk.

PHARASMANES.

Hoe komt toch, dat zyn hart

Door 't lot eens fchaakers werdt beroert met zulk een
 fmart!

Die Romer, aan wiens ziel myn ftaal zich heeft ge-
 fchonden,

Is aan Ismeene, zo hy waarheit fprak, verbonden;
 En hy nochtans, zo door haar fchoonheit aangedaan,
 Bezucht zelfs zyne doodt, en fchreit de Goden aan!
 Wat doet in zyn bederf hem deelen? wat hem zuchten?
 Wat is 't geheim dan van zyn doodlyke ongenuchten?
 Maar ik, hoe komt nu, dat, na zo veel bitterheit,
 Myn ziel, myns ondanks, dus inwendig in my fchreit?
 Door wat betovering voel ik het medelyden
 Daar binnen fluipen, en met myne gramfchap ftryden?
 Wat ftem, zo klagende, beroert myn ziedend bloet,
 En baart dien droeven galm, zo wrang, in myn gemoedt?

Hoe

Hoe komt nu dat ik beef? wat quaat heb ik bedreven?
 Heb ik den moortsteek een onschuldige gegeven?
 Of is 't Romeinsche bloet zo dierbaar, dat het niet
 Geplengt kan werden dan met nasmart en verdriet?
 'k Heb door myn heerschezucht eer doorluchtig bloet doen
 stroomen,

En zonder dat berouw ooit in myn ziel kon komen;
 En nu ik, die my hoonde en farde, heb gestraft,
 Schrikt myn ziel voor haar wraak, zo wettig haar ver-
 schaft!

Waarom baart my zyn doot die ziels ontroerenissen?
 Wat moet ik doch van myn ontfelt geweten giffen?
 Toen ik het haatlyk bloet des trofsen heb gestort,
 Beroerde al 't myne, en schein myn arm zelfs als ge-
 schort;

Hy, eer zo vreesfelyk, schein tot zich zelf te keeren,
 Veranderde terstont; en ver van zich te weeren,
 Verschoonde steeds myn bloet, toen ik zyn bloet ver-
 goot,

En wederhiel zyn' arm, schoon reeds gewont ter doot.
 't Geen my Arzames zeit, herroept myn ziel met smarte!
 Verlicht d'ontroering, die gy my verwekt in 't harte;
 Myn zoon, hoor my, myn zoon, herneem uw zinnen
 weêr.

ARZAMES.

Wat kan dit naberouw u baten? ach! myn Heer,
 Mocht gy in eeuwigheit dat droef geheim niet weten,
 En nevens hem, van wien gy vader waart, vergeten.

PHARASMANES.

Ach! gy verschrikt my meêr: leg my dat uit, verlaat
 My langer niet, myn zoon, in myn' onzekren staat.
 Maar, Goôn! wat voorwerp, om myn ziel op nieuws
 te plagen,
 En fel te ryten, laat gy voor myn oog opdagen!

LAATSTE TOONEEL.

PHARASMANES, RHADAMISTUS, ZENOBIË,
ARZAMES, HIERO, MITRANES, HY-
DASPES, PHENICIA, *Lyfwacht.*

RAMPZALIGE! PHARASMANES.
wat is 't, dat u hier weder brengt,
Daar u de blixem van myn ziel dus heeft gezengt?
Wat komt gy zoeken?

RHADAMISTUS.

Ik kom voor uw oogen sterven.

PHARASMANES.

„ Wat is myn ziel benauwt!

RHADAMISTUS.

Schoon ik het licht moet derven;
De doodt gevoel, vrees niet dat ik, vervoert door spyt,
Uw ziel zal knagen met een doodelyk verwyt. (ven,
Uw hant heeft my het loon, voor 't geen ik heb bedre-
Met zo veel razernye en snoothet, slechts gegeven;
'k Wensch dat dit stillen mag des hemels toorn, ge-
spaat

Voor my dus lange: ik was het daglicht niet meêr waart.

Tegen Zenobia.

Ei, wil uw traanen, myn Zenobia, toch toomen;
Uw vader Mithridaat heeft nu zyn wraak bekomen.

PHARASMANES.

Wat hoor ik! Mithridaat! wat beelt heb ik geschent?
Rampzalige! kan u dat bloet zyn onbekent?
Wat ander kan uw ziel zulk een ontroering geven?
Maar ach! wat gruwel, zo hy 't is, heb ik bedreven!
Natuur! ach! wreek u vry: het is myn zoon!

RHADAMISTUS.

De dorst,
Die gy naar 't plengen van myn bloet voede in uw borst,
Was die niet machtig om dat helder aan uw oogen
t' Ontdekken, 'k zag u daar met zulk een drift naer poogen,
Dar

Dat ik niet anders dacht, of 't was u wel bewuft.

PHARASMANES.

Waarom verzweegt gy 't my in 't blaaken myner lust?

RHADAMISTUS.

Gy hebt zo vreeffelyk, zo ftuurs geweest voor dezen,

Dat uwe kinderen, rampzalig en verwezen,

U, als hun vader, in hunn' mannelyken itaat

Nooit konden aanzien om uw' onverzoenbren haat.

Gelukkig dat, wanneer uw hant myn straf volvoerde,

Ik u zo heilig spaarde, en iets myn ziel beroerde;

Gelukkig dat natuur, die nooit myn drift verwon,

Van my zich op dien ftond meeftrefte maken kon:

In 't endt, nu ik een bruit, myn ziel zo waart, moet
derven,

Gelukkig, dat ik vindt myn vader in myn fterven.

Ik zie uw traanen; gy verandert steeds van verf. . .

Tegen Arzames.

Myn broeder, kom, omhels my voor het laafte; ik fterf.

ZENOBIA.

Is uw gerechtigheit door zulk' een flag gebleken.

O hemel! waarom moest ge aldus myn' vader wreken?

PHARASMANES.

Myn waaade zoon! . . . ó Rome! is nu uw haat voldaan?

Tegen Arzames.

Gy, wien ik smeek om van haar fnoothheit my voortaan

Te wreken, ga, beheerfch d'Armeners trouw en teder;

'k Geef u Zenobia met myne vrientschap weder:

Ik, fel geteiftert door de gramfchap van de Goôn,

Ben zulk een offerhant verfchuldigt aan myn' zoon.

Einde van het Vyfde en laafte Bedryf.

THE ... OF ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

L

